

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษากิจกรรมการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. ในความเคลื่อนไหวทางการเมืองของสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ. 2557 โดยผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiotics)
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย (Democracy)
- 2.4 แนวคิดเรื่องจุดมุ่งใจในสาร (Message Appeals)
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

1. ความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารในทางการเมือง

การสื่อสารถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในชีวิตมนุษย์นอกเหนือจากปัจจัย 4 ที่มีความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เนื่องด้วยมนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นพื้นฐานการติดต่อซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องมือเพื่อบำเพ็ญการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนและเป็นสื่อ นำพาของกระบวนการทางสังคม (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 1) นำมาประยุกต์สู่การเมืองได้ด้วยตรรกะด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้วยการสื่อสารมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมาก ในวันหนึ่งๆ มนุษย์จำเป็นจะต้องทำการติดต่อสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นกิจกรรมการดำเนินชีวิตต่างๆ จึงมีการติดต่อสื่อสารรูปแบบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เช่น การสื่อสารแบบปากต่อปากจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง (Word-of-Mouth Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารแบบกลุ่ม (Group Communication) และการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นต้น

ในการทางการเมืองก็เช่นกัน ในเรื่องของการปกครอง รัฐมีหน้าที่ในการกำกับและควบคุมบทบาทพฤติกรรมของบุคคลด้วยการตัดสินใจต่างๆ ตลอดจนมีหน้าที่ปรับบทบาทของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองและสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จึงจำเป็นต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารในการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับฟังและเข้าใจ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบความรู้สึกนึกคิดและประชามติของประชาชนที่มีต่อการปกครองหรือบริหารประเทศของรัฐ ในทางการเมืองฉะนั้นผู้ใดก็ตามที่สามารถควบคุมการปฏิวัติทางข่าวสารไว้ได้ย่อมมีอำนาจทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นจนก่อให้เกิดเป็นความหวาดระแวงระหว่างกลุ่ม หรือไปจนถึงระดับประเทศได้

จากข้อมูลความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการเมืองในทุกระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับโลก จึงทำให้ศาสตร์ของการสื่อสารทางการเมืองได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากบุคคลทั่วไป และจะเห็นได้ว่าการสื่อสารมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของระบบการเมืองการปกครองของแต่ละสังคมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ระบบการเมืองมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีองค์กรทางการเมืองเกิดขึ้นมากมาย การสื่อสารก็ยิ่งทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาให้เกิดรูปแบบการสื่อสารมวลชนที่เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในสังคมมากยิ่งขึ้น ยิ่งทำให้องค์กรทางการเมืองต้องอาศัยการสื่อสารในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการโน้มน้าวใจให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายของตน

2. ประเภทของการสื่อสาร

นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชน ได้จำแนกประเภทของการสื่อสารไว้แตกต่างกันหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นหากระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางการเมือง ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการจำแนกตามภาษา สัญลักษณ์ที่แสดงออก (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 20) ดังนี้คือ

1) การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) หมายถึงการสื่อสารการใช้ภาษาพูดหรือเขียนเป็นคำพูดในการสื่อสาร

2) การสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-Verbal Communication) หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น เช่น ภาษาท่าทาง การแสดงออกทางใบหน้า สายตา ตลอดจนถึงน้ำเสียง ระดับเสียง ความเร็วในการพูด เป็นต้น

3. องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่นเดียวกับพฤติกรรมอย่างอื่น เช่น การกินอยู่หลับนอน การทำงาน การเล่นกีฬาและเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น อาจเกิดขึ้นทั้งการสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง สื่อสารกับสัตว์อื่น ตลอดจนถึงการสื่อสารกับเครื่องมือ โดยเฉพาะปัจจุบันได้มีการค้นพบและ

นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานต่างๆ อย่างมาก จึงมีการสื่อสารรูปแบบใหม่เกิดขึ้น คือ การสื่อสารกับเครื่องมือ โดยเฉพาะปัจจุบันมีการค้นพบ และนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานต่างๆ อย่างมาก ซึ่งการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่ง ต้องการถ่ายทอดหรือส่งข่าวสาร ไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง ทั้งนี้แนวคิดทางการสื่อสารที่นำมาใช้ในการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองในที่นี้นั้น เป็นการประยุกต์เอากรอบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสารที่เรียกว่า ตัวแบบ SMCR Model ตามแนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ที่กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการสื่อสารจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ คือ ผู้ส่งสาร (Source) ตัวสาร (Message) สื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) จะเป็นพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์และทำความเข้าใจกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ได้อย่างชัดเจน โดย เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ได้อธิบายองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารไว้ 4 ประการ คือ

- 1) แหล่งสาร (Source หรือ S)
- 2) เนื้อหาข่าวสาร (Message หรือ M)
- 3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel หรือ C)
- 4) ผู้รับสาร (Receiver หรือ R)

การสื่อสารเป็นกระบวนการ เริ่มต้นจากผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคน ที่มีจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร ทำการส่งเนื้อหาข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นคำพูด การเขียน สัญลักษณ์ โดยการเข้ารหัสสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารจะทำการถอดรหัสเพื่อรับสารนั้น ซึ่งกระบวนการสื่อสารนี้ อาจเรียกทั่วไปว่า SMCR Model ตามแบบจำลองดังนี้ (David K. Berlo, 1960 อ้างถึงใน อุมาดา ปิ่นทอง, 2552: 21)

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของ เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo)

1) **ผู้ส่งสาร (Sender หรือ S)** หมายถึง บุคคลที่ส่งหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ โดยการเข้ารหัสออกไปเป็นสัญญาณ สัญลักษณ์ กิริยาท่าทาง โดยการสื่อสารจะสำเร็จได้นั้น ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากกรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารของเบอร์โลนีน จุดเริ่มต้นของการสื่อสารอยู่ที่ผู้ส่งสาร จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ส่งสาร 5 ประการ ดังนี้

1.1) **ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture Systems)** หมายถึง สถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสาร เนื่องจากผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมที่มีกรอบ กฎ ระเบียบ ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมของสังคมนั้นๆ ซึ่งแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล รูปแบบวิธีการการสื่อสารรวมทั้งพฤติกรรมต่างๆของผู้ส่งสารด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมในการแสดงออกต่อบุคคลอื่น เช่น คนที่มาจากครอบครัวแตกแยกมักเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย และพูดแต่เรื่องแค้นเคียด เป็นต้น ดังนั้น ระบบสังคมและวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิธีการส่งสารของผู้ส่งสาร เช่น คนไทยมักยกมือไหว้กันเพื่อทักทาย ในขณะที่คนตะวันตกมักใช้การสัมผัสมือกันเป็นการทักทาย เป็นต้น นอกจากนี้ระบบสังคมและวัฒนธรรมยังเป็นตัวกำหนดในการคัดเลือกเนื้อหาข่าวสารที่ผู้ส่งจะส่งออกไป ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาที่ตนเองชื่นชอบหรือเป็นเนื้อหาที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อน

1.2) **ความรู้ (Knowledge)** หมายถึง ความรู้ของผู้ส่งสาร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ผู้ส่งสารจะต้องรอบรู้ในเรื่องที่ต้องการสื่อสารและสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว รวมทั้งต้องวิเคราะห์ให้ผู้รับสารให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะทำการสื่อสาร

1.3) **ทัศนคติ (Attitude)** หมายถึง วิธีคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งทัศนคติในการสื่อสารประกอบด้วย ทัศนคติต่อตนเอง ทัศนคติต่อประเด็นของการสื่อสาร ทัศนคติต่อผู้รับสาร และทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ในขณะที่สื่อสาร ซึ่งทัศนคติเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารอย่างยิ่งและถ้าหากผู้ส่งสารมีอคติต่อ “สาร” ที่ต้องการจะนำเสนอ ก็ไม่อาจโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเชื่อใน “สาร” นั้นได้ ดังเช่น ศิลปินบางคนที่พยายามออกมารณรงค์ให้คนเลิกสูบบุหรี่ แต่ตัวเองยังสูบบุหรี่ การสื่อสารนั้นย่อมไม่บรรลุเป้าหมายอย่างแน่นอน

1.4) **ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills)** อันหมายถึงความชำนาญในการพูด การเขียน การคิด การใช้เหตุผล ในการโน้มน้าวใจ ซึ่งหากผู้ส่งสารมีความสามารถในการเรียบเรียง จัดระบบความคิดแล้วนำเสนอด้วยบุคลิก สีหน้า กิริยาท่าทาง น้ำเสียง ที่น่าเชื่อถือ การสื่อสารนั้นก็จะเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง

2) **สาร (Message หรือ M)** หมายถึง เนื้อหาข่าวสารที่จะส่งออกไป ซึ่งข่าวสารเป็นผลผลิตในการแปรความคิด ความรู้และประสบการณ์ของผู้ส่งสาร โดยสารนั้นจะเป็นเรื่องราวที่มี

ความหมายหนึ่งของผู้ส่งสารต้องการถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร มีจุดมุ่งหมายให้ผู้รับสาร ได้มีความรู้หรือเพื่อให้ผู้รับสารตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังเช่น กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ต้องการให้ผู้รับสารมีอุดมการณ์เดียวกัน เป็นต้น โดยจะปรากฏออกมาในรูปของภาษาพูด ภาษาเขียน หรืออากัปกิริยาท่าทาง เป็นต้น แล้วส่งผ่านช่องทางการสื่อสารไปยังผู้รับสารซึ่งองค์ประกอบย่อยของ “สาร” (Message) จะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

2.1) รหัสของสาร (Message code) คือการนำเอาภาษาที่เกิดจากการนำส่วนที่เล็กที่สุดของสาร ได้แก่ สระ พยัญชนะ หรือวรรณยุกต์ต่างๆ นำมาประกอบเป็นคำที่มีความหมาย หรือจะเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ มาใช้เพื่อถ่ายทอดข้อมูล ไปยังผู้รับสาร ซึ่งรหัสของผู้ส่งสาร ควรเป็นระบบเดียวกันกับรหัสของผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสสารได้ หากผู้รับสารไม่สามารถถอดรหัสสารได้ การส่งสารนั้นก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้เช่นกัน

2.2) เนื้อหา (Content) คือสาระที่ต้องการนำเสนอครอบคลุมประเด็นต่างๆ ทั้งหมด เนื้อหาของสารนั้น ไม่ควรที่จะยากจนเกินกว่าความสามารถที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้ และไม่ยากจนผู้รับสารไม่มีความจำเป็นต้องรับสารแต่อย่างใด และที่สำคัญต้องเป็นเนื้อหาที่ผู้รับให้ความสนใจ

2.3) การจัดเรียงลำดับสาร (Message Treatment) คือการจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้ถ้อยคำ ภาษา ไวยากรณ์ การเน้นย้ำข้อความ ซึ่งการจัดสารนี้ จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า หากจัดสารได้ดี ก็ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพที่ดีของการสื่อสารด้วย ซึ่งจากการสำรวจวิธีการจัดสาร จากผู้รับสารจำนวนมาก พบว่า การจัดสารที่มีความสำคัญไว้ตอนต้น หรือตอนท้าย จะได้ผลในการจูงใจมากกว่าการจัดสารที่สำคัญไว้ตรงกลางเรื่อง

2.4) องค์ประกอบย่อยของสาร (Element) หมายถึง องค์ประกอบย่อยของสาร ในแง่ของโครงสร้างของภาษาที่ประกอบด้วยคำๆ หนึ่ง ประโยคหนึ่งๆ ย่อหน้าหนึ่งๆ หรือเรื่องหนึ่งๆ ก็ได้ เช่น การเขียนข่าวประกอบด้วยประโยคต่างๆ ย่อหน้าต่างๆ ของข่าว เป็นต้น

2.5) โครงสร้างของสาร (Structure) หมายถึง ในแต่ละภาษาจะมี โครงสร้างของภาษาที่แตกต่างกัน ไป เช่น ประโยคในภาษาไทยจะเรียงโครงสร้างจากประธาน กิริยาและกรรม เป็นต้น

เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษากระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมือง โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดสัญวิทยาในการหาความหมายในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งวิธีการศึกษาเชิงสัญวิทยาจะสนใจ “ตัวบท” มากกว่าที่จะสนใจ “ผู้ส่ง” ดังเช่นกลุ่มกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไป แต่ละสนใจว่า ตัวบทนั้น จะถูกอ่านจากผู้รับสารอย่างไร ทั้งนี้สัญวิทยาจะตอบคำถามว่า อะไรเป็นตัวสร้างเนื้อหาสาร โดยลดความสำคัญของตัวบุคคลและเอาเรื่องระบบเข้ามาแทนที่ โดยกล่าวว่า เนื้อหาสารนั้นเกิดมาจากระบบของ

การประกอบสร้างสัญญาณ (Construction of signs) จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ดังนั้น เมื่อฝ่ายผู้ส่งสารใช้ระบบสัญญาณต่างๆ มาสร้างเนื้อหาสารนั้น (Encoding) จึงยังเป็นเพียงครึ่งทางของกระบวนการสื่อความหมาย เนื้อหาสารจะสมบูรณ์เมื่อได้ไปมีปฏิสัมพันธ์ (Inter-action) กับผู้รับสาร ซึ่งจะใช้ระบบสัญญาณต่างๆ มาอ่านเนื้อหาเนื้อหาสารนั้น (Decoding) (กาญจนา แก้วเทพ, 2553: 23) กล่าวโดยสรุปในการศึกษากระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) การศึกษาตัวบทจึงถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่อยู่ในระบบการสื่อสารทางการเมือง

3) สื่อหรือช่องทางการส่งสาร (Channel หรือ C) หมายถึง ช่องทางการสื่อสาร หรือตัวกลางที่ใช้ในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งเบอร์โกลเชื่อว่า มนุษย์เราสามารถสัมผัสสัมผัสทั้ง 5 อัน ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) การได้ยิน (Hearing) การดมกลิ่น (Smelling) การชิมรส (Tasting) และการสัมผัส (Touching) ในการส่งและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เช่น เราเห็นคนร้องไห้เราจะรู้สึกได้ว่าเขากำลังเศร้า หรือ เราเห็นคนหน้าตาอึมเข้มแจ่มใสเราจะรู้ได้ว่าเขากำลังมีความสุข เป็นต้น ซึ่งช่องทางการสื่อสารมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

3.1) การเข้ารหัสและการถอดรหัส หมายถึง ทักษะในการสื่อสารของบุคคล อันได้แก่ การพูด การฟัง การเขียน การอ่าน ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้คนรับรู้และเข้าใจความหมายที่สื่อสารกันอยู่

3.2) พาหะที่บรรจุข่าวสารนั้น หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวเก็บและแสดงข้อมูลข่าวสารนั้น ได้แก่ จอภาพ หน้ากระดาษ หนังสือพิมพ์ เครื่องส่ง เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

3.3) พาหะที่นำข่าวสารไป หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดการมองเห็นและการได้ยินในการสื่อสาร ได้แก่ อากาศ คลื่นแสง คลื่นเสียง ซึ่งถ้าเราอ่านหนังสือต้องใช้แสงสว่าง เป็นต้น

ซึ่งช่องทางการรับสารดังกล่าวนี้ เป็นได้ทั้งการสื่อสารแบบเผชิญหน้า และเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ทั้งนี้การที่กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) จะประสบความสำเร็จได้นั้น สื่อที่ใช้จะต้องเป็นสื่อที่สามารถคนจำนวนมากสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นสื่อที่ไม่ยอมจำนนต่ออำนาจของรัฐบาล ซึ่งมีสื่อกระแสหลักอยู่ในครอบครอง ถึงจะสามารถช่วงชิงความเป็นเจ้าแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองได้

4) ผู้รับสาร (Receiver หรือ R) หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้รับข่าวสาร ซึ่งการสื่อสารจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

4.1) ระบบสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร (Social and Culture Systems) หมายถึง สถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารเป็นบุคคลเช่นเดียวกับผู้ส่งสารและอาศัยอยู่ในสังคมที่มีระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติและพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้ง

อิทธิพลของความเป็นกลุ่มก็จะมีผลต่อสิ่งเหล่านี้ของบุคคลด้วย ซึ่งบุคคลที่อยู่ในระบบสังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมมีความชื่นชอบ มีการคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร หรือมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันไป ดังนั้นผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวหรือคล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อสารความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

4.2) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่ผู้รับสารตั้งสมมาจากประสบการณ์ หรือจากการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่อาจเป็นทั้งความรู้ในแง่วิชาการหรือความรู้ในด้านอื่น ความรู้ในส่วนของผู้รับสารนั้นจะหมายถึง ความรู้พื้นฐานในการอ่านออกเขียนได้ของบุคคล ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะรับและความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้รับสารสามารถทราบถึงบทบาทของตนเองในการสื่อสารและไม่ทำตัวกลายเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เช่น ในขณะที่เราเป็นผู้ฟังเราไม่ควรพูดแข่งกับผู้พูด เป็นต้น ความรู้ดังกล่าวจะมีผลต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ผู้รับได้มาอันจะมีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร

4.3) ทักษคติ (Attitude) หมายถึง การรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง อาจเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ลึกซึ้งซึ่งเหนียวแน่น เปลี่ยนแปลงได้ยาก เช่น ความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง ทักษคติของผู้รับสารจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากถ้าผู้รับสารมีความรู้สึกในทางที่ไม่ดีหรือมีอคติในทางลบกับองค์ประกอบของการสื่อสารแล้ว จะทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการรับสาร ขาดความสนใจและปฏิเสธการรับข่าวสารต่างๆ จากผู้ส่งสาร ทักษคติของผู้รับสารจึงได้แก่ ทักษคติต่อตนเอง ต่อเนื้อหาข่าวสารและต่อผู้ส่งสารจะมีผลต่อความสำเร็จในการสื่อสาร

4.4) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร อันได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การฟัง การตีความ การจับใจความของผู้รับสาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความเข้าใจในสารของผู้รับตามที่ผู้ส่งต้องการ ความสามารถ ความชำนาญในการอ่านหรือการฟังของบุคคลนั้นจะแตกต่างกันไปตามระดับของความรู้ ประสบการณ์และระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล เช่น คนที่มีความรู้สูงย่อมสามารถฟังและจับประเด็นต่างๆ จากสิ่งที่ฟังได้ง่ายกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า เป็นต้น

4. หลักสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง

พิเชษฐ บุณฺหมี (2544: 17, อ้างใน ภาคินี ผ่องอำ, 2553: 11) ได้กล่าวถึง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1) ความน่าเชื่อถือ (credibility) การสื่อสารจะได้ผลนั้นต้องมีความเชื่อถือในเรื่องผู้ให้ข่าวสาร แหล่งข่าว เพื่อให้เกิดความมั่นใจหรือเต็มใจรับฟังข่าวสารนั้น

2) ความเหมาะสม (context) การสื่อสารที่ดีต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของสังคม เครื่องมือสื่อสารนั้นเป็นเพียงสิ่งประกอบ แต่ความสำคัญอยู่ที่ท่าที ท่าทาง ภาษาคำพูดที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมทางสังคม หมู่ชน หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ การยกมือไหว้สำหรับสังคมไทยย่อมเหมาะสมกว่าการจับมือ หรือการจับมือของฝรั่งย่อมเหมาะสมกว่าการไหว้

3) เนื้อหาสาระ (content) ข่าวสารที่ดีจะต้องมีความหมายสำหรับผู้รับมีสาระประโยชน์ แก่กลุ่มชนหรือมีสิ่งที่เขาจะได้ผลประโยชน์ บางครั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง แต่อาจจะไม่มีสาระสำหรับคนบางกลุ่มในเรื่องนี้จะต้องใช้การพิจารณากลุ่มชนเป้าหมายด้วย

4) บ่อยและสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน (continuity and consistency) การสื่อข่าวสารจะได้ผลต้องส่งบ่อยๆ ติดต่อกันหรือมีการย้ำหรือซ้ำเพื่อเตือนความทรงจำหรือเปลี่ยนทัศนคติและมีความสม่ำเสมอต้นเสมอปลาย มิใช่ส่งข่าวสารชนิดขาดๆ หายๆ ไม่เที่ยงตรงแน่นอน

5) ช่องทางข่าวสาร (channels) ข่าวสารจะเผยแพร่ได้ดีนั้นจะต้องส่งให้ถูกช่องทางของการสื่อสารนั้นๆ โดยมองหาช่องทางที่เปิดรับข่าวสารที่เราจะส่งและส่งถูกสายงาน กรม กอง หน่วย หรือโดยวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ส่งถึงตัวบุคคลโดยตรงจะรวดเร็วหรือส่งที่บ้านได้รับเร็วกว่าการส่งไปที่ทำงาน เราควรเลือกช่องทางที่ได้ผลเร็วที่สุด

6) ความสามารถของผู้รับข่าวสาร (Clarity) ข่าวสารจะต้องมีความชัดเจนโดยใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ง่ายๆ เพื่อความเข้าใจชัดเจนตรงกันทั้งผู้ส่งและผู้รับ ความชัดเจนของข่าวสารจึงเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าข่าวสารจะต้องถูกส่งผ่านไปไกลๆ หลากๆ ทอดก็ยิ่งต้องระวังมากควรให้สั้น ง่าย กะทัดรัด ยิ่งขึ้น

7) ชีตความสามารถของผู้รับ (Capability of audience) ต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้รับสาร คือ ผู้รับสารต้องได้รับข่าวสารโดยไม่ต้องทำการเสาะแสวงหาให้ยากลำบาก โดยทำให้ข่าวสารนั้นง่ายสะดวกแก่การรับนั่นเองและควรคำนึงถึงความสามารถในการอ่านอุปนิสัยใจคอและพื้นฐานความรู้หรือระดับการศึกษาของผู้รับ

คัสลิป และเซนเตอร์ (Cutlip and Center, 1978 อ้างใน ศิริพร กิจประกอบ, 2557: 42) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source credibility) ว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การสื่อสารมีน้ำหนักและได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้ผู้ส่งสารน่าเชื่อถือประกอบด้วย

1) ความน่าไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ ของผู้ส่งสาร รวมถึงสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มีความเป็นมิตร สุภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม (Trustworthiness)

2) ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของผู้ส่งสาร ที่มีประสบการณ์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับงานของตน (Expertness)

3) ผู้ส่งสารควรมีลักษณะเป็นพลวัต คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉงและน่าสนใจติดตาม (Dynamic)

อาจารย์ อ่อนสะอาด (2546: 45) กล่าวถึง อิทธิพลของผู้ส่งสารที่มีต่อความสำเร็จในการโน้มน้าวใจ มีทั้งหมด 5 ด้าน คือ

1) ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร เนื้อหาที่ผู้ส่งสารเสนอมักจะมีความสำคัญน้อยกว่า บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสารได้มากกว่า

2) สถานภาพของผู้ส่งสาร ในการโน้มน้าวใจไม่ได้พิจารณาจากบทบาทที่แท้จริงของผู้ส่งสาร หรือผู้รับสาร แต่จะพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของทั้งสอง ความสัมพันธ์นี้เรียกว่า สถานภาพ หรือเกียรติยศ

3) การเป็นผู้นำความคิด ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการ โน้มน้าวใจและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร

4) ความคล้ายคลึงของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในตัวแปรด้านประชากร เพศ อายุ การศึกษาและเชื้อชาติ มีความสำคัญน้อยกว่าความคล้ายคลึงด้านทัศนคติ ซึ่งต้องเป็นความเห็นของผู้รับสารมิใช่ความเห็นของผู้ส่งสาร

5) ลักษณะผู้นำแบบบารมีบุคคล ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือหลายด้านและมีความสามารถในการชักจูงระดับที่สูงกว่าผู้ทำการ โน้มน้าวใจโดยทั่วไปจะทำได้

โดยสรุปแล้ว องค์ประกอบของการสื่อสารจึงเป็นส่วนประกอบที่ประกอบกันขึ้นเป็นระบบการสื่อสารที่ประกอบด้วยกระบวนการสื่อสารและการย้อนกลับของสาร โดยที่ผู้ส่งสารจะต้องเข้าใจทัศนคติระบบสังคมวัฒนธรรมของผู้รับสาร เพื่อปรับทักษะทางการสื่อสารให้สอดคล้องต้องกันและเกิดการยอมรับการนำของผู้ส่งสาร การสื่อสารจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และสังคมอยู่ร่วมกันได้ โดยการรับรู้ความเป็นไป ความเข้าใจและพฤติกรรมตามเป้าหมายของการสื่อสารนั้น ดังนั้น การสื่อสารกับระบบการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองในงานวิจัยนี้ จึงวิเคราะห์จากแนวคิดการสื่อสารของเดวิด เบออร์โล เพื่อหากกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองที่สามารถทำให้กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมือง

5. ความหมายและความสำคัญของการสื่อสารการเมือง

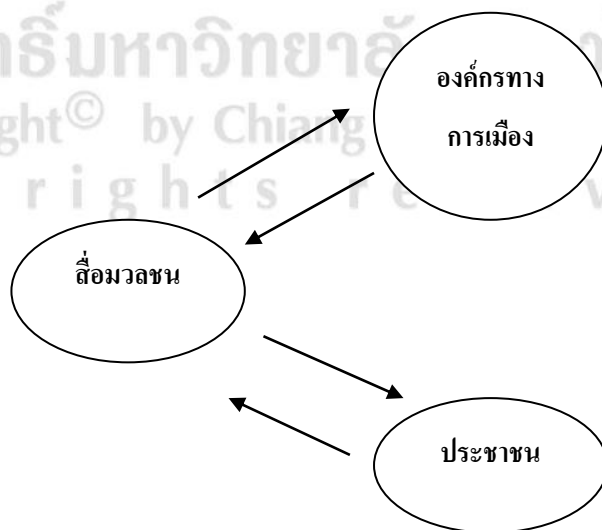
ในปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารให้เป็นที่ไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว หรือเรียกว่าเป็น “สังคมแห่งการสื่อสาร” ในทางการเมืองก็เช่นกัน การสื่อสารการเมืองจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากมีผลต่อความสัมพันธ์ภายในระบบการเมือง แต่การสื่อสารกับการเมืองจะพัฒนาหรือเอื้อประโยชน์ต่อกัน ได้ดีหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่เกี่ยวข้องกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นผู้ส่งสาร อันได้แก่ รัฐบาล หน่วยงานราชการต่างๆ หรือสารที่ส่งออกมา มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นเพียงใด หรือสื่อและช่องทางการส่งสารที่เลือกใช้ รวมไปถึงความพร้อมของผู้รับสาร อันหมายถึงความรู้ความเข้าใจ ความคิด และทัศนคติที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีสภาพการณ์ของสังคมในแต่ละช่วงเวลาเป็นปัจจัยประกอบที่ต้องให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน

Brian McNair (1999 อ้างถึงใน วิชาญ จำปาขาว, 2554: 19) ได้ให้นิยามของการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบใด อาจเป็นการใช้วงจภาษา อวัจนภาษา หรือสัญลักษณ์ใดๆ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อมวลชน หรือสื่อบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจสรุปคุณลักษณะของการสื่อสารการเมืองได้ดังนี้

- 1) เป็นการสื่อสารรูปแบบใดๆ ที่มีนักการเมือง หรือองค์กรทางการเมืองเป็นผู้ส่งสาร และมีบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กรใดๆ เช่น ประชาชน และสื่อมวลชน เป็นผู้รับสาร
- 2) เป็นการสื่อสารในรูปแบบใดๆ ที่มีนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองเป็นผู้รับสาร โดยผู้ส่งสารได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใดๆ เช่น ประชาชนหรือสื่อมวลชน
- 3) เป็นการสื่อสารใดๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทความต่างๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด คือ การสื่อสารทางการเมือง ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงการพูด การเขียน แต่เป็นทุกอย่างที่ปรากฏสู่สายตา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ทรงผม ตราสัญลักษณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร อันจะนำไปสู่สิ่งที่เป็นภาพลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ ซึ่ง McNair ได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองไว้ดังนี้ (นันทนา นันทวโรภาส, 2548: 14)

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของไบรอัน แมคเนียร์ (Brian McNair)

แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองนี้ มีผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด 3 กลุ่มดังนี้

1) **กลุ่มองค์กรทางการเมือง** ได้แก่ พรรคการเมือง รัฐบาล องค์กรสาธารณะ กลุ่มพลังทางการเมือง กลุ่มก่อการร้าย ฯลฯ ซึ่งในแบบจำลองนี้ จะเน้นที่การสื่อสารองค์กรหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองโดยมีฐานคติที่ว่าพรรคการเมือง คือ กลุ่มคนที่ร่วมกัน โดยมีอุดมการณ์เหมือนกันตกลงที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยการนำเสนอแนวนโยบายประชาชนและหาวิธีการที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นทางไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติภายหลังได้รับเลือกตั้ง

2) **กลุ่มสื่อมวลชน** ทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ เป็นตัวส่งผ่านข้อมูลจากพรรคการเมืองและสื่อสารที่สร้างขึ้นเอง เช่น บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ วิจารณ์ต่างๆ ไปยังกลุ่มที่สามคือ ประชาชน

3) **กลุ่มประชาชน** ไม่ว่าจะธรรมชาติและจำนวนกลุ่มผู้รับสารจะเป็นอย่างไร การสื่อสารทางการเมืองทุกประเภทก็มุ่งที่จะบรรลุผลสำเร็จจากการส่งสารนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี สมาชิกวุฒิสภา จนถึงสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองเหล่านี้พยายามที่จะสร้างภาพเชิงบวกให้เกิดขึ้นในใจและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้เลือกตั้ง

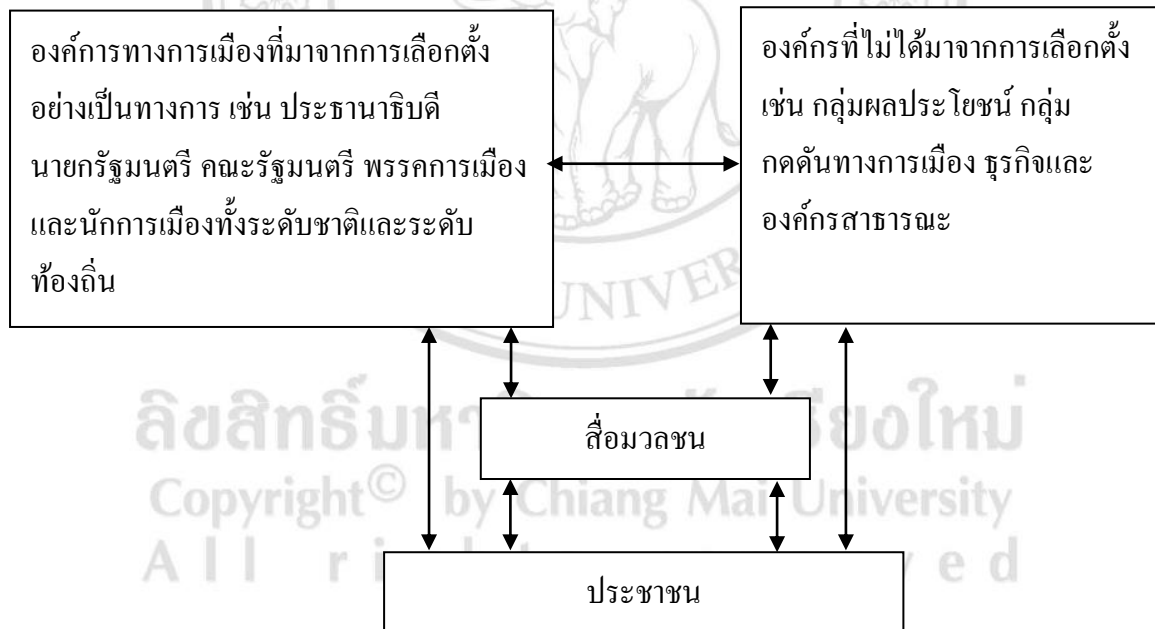
ไบรอัน แมคแนร์ (Brian McNair, อ้างถึงใน บูมอริ ยีหมะ, 2550: 183) อธิบายการไหลเวียนของข่าวสารตามแบบจำลองนี้ว่า กระบวนการเริ่มจากองค์กรทางการเมืองทำการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ แนวทางนโยบาย และกิจกรรมของตนผ่านทางสื่อมวลชน จากนั้นสื่อมวลชนจะเลือกมานำเสนอ ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting) ที่อธิบายเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณะชนเกิดความคิดคล้อยตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญ หรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณา ส่งผลให้องค์กรทางการเมืองทั้งหลายพยายามที่จะเป็นผู้ทรงอำนาจในการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อ และต้องการโน้มน้าวทัศนคติของประชาชน โดยใช้วิธีการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงมีรูปแบบ 2 รูปแบบดังนี้ คือ

1) **การสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารโดยตรง (Face-to-face communication)** การสื่อสารทางการเมืองรูปแบบนี้นับเป็นการสื่อสารขั้นพื้นฐานที่สุด อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำความเข้าใจกับผู้รับสาร เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือต่อยอดความคิดเห็นของผู้รับสารให้คล้อยตามผู้สื่อสาร เพราะสามารถโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ทันที ดังเช่นการสื่อสารภายในกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมือง ในรูปแบบการสื่อสารผ่านตัวกลางที่เรียกว่า ผู้นำทางความคิดเห็น (Opinion leader) โดยอาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เช่น พระ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้ผู้นำทางความคิดมักเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และชอบเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จากนั้นก็จะนำข่าวสารเหล่านั้นส่งผ่านไปยังบุคคลอื่นๆ ในสังคม

2) การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน (Mass media) เป็นการสื่อสารที่สามารถส่งถึงผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก และมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของมติมหาชนเป็นจำนวนมากเช่นกัน

ต่อมาเมื่อประชาชนให้ความสนใจการเมืองมากขึ้น เนื่องจากมีความรู้และมีการศึกษาสูงขึ้น เมื่อเกิดความไม่เป็นที่นิยมในการบริหารประเทศ จึงเป็นที่มาของการเกิดกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในทางการเมือง เพราะประชาชนมีความสำนึกของความเป็นพลเมืองมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้าร่วมและต่อต้านในสิ่งที่รัฐกระทำตลอดเวลา ทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างกลุ่มที่หลากหลายมากขึ้น รวมทั้งความสนใจสื่อมวลชนของประชาชนมากขึ้น จนเกิดเป็นรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้นของการสื่อสารทางการเมือง

Darren G. Lilleker (2006) จึงได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองในยุคใหม่ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเส้นทางของการสื่อสารได้เปิดกว้างให้มีการสื่อสารระหว่างกลุ่มทางการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง เช่น ผู้นำประเทศ รัฐมนตรี รัฐบาลทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น และพรรคการเมือง เป็นต้น กับองค์กรที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เช่น กลุ่มกดดัน กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ภาคธุรกิจ องค์กรสาธารณะหรือแม่แต่องค์กรก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่ง Darren ได้นำเสนอแบบจำลองไว้ดังนี้ (Darren G. Lilleker, 2006 อ้างถึงในวิทยานิพนธ์, 2554: 34)

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของดาเรน จี ลิลเลเกอร์ (Darren G. Lilleker)

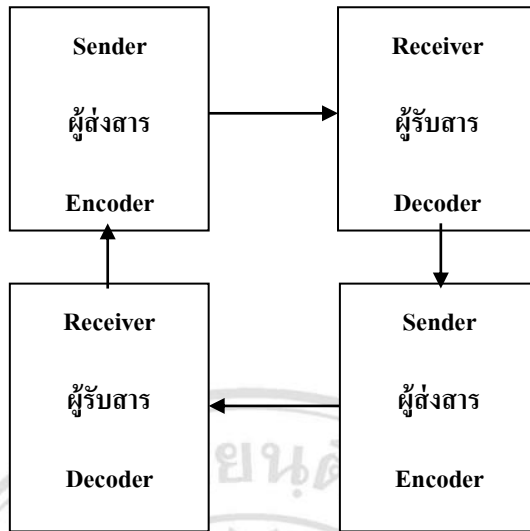
จากแบบจำลองพบว่า องค์กรที่มาจาก การเลือกตั้งมีการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ขณะเดียวกันก็ยังมี การส่งสารตรงไปยังประชาชน ซึ่งองค์กรที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งก็เช่นเดียวกัน ส่วนประชาชนนั้นก็สามารถส่งสารกลับไปยังองค์กรทั้ง 2 ทั้งเป็นการสื่อสารโดยตรงและสื่อสารผ่านสื่อมวลชนไปยังองค์กร

และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงวิพากษ์ที่ให้ความสนใจกับเนื้อหาและความหมายในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ผ่านแนวคิดเรื่องสัญวิทยาและการประกอบสร้างความหมาย ซึ่ง กาญจนา แก้วเทพ (2553) ได้แบ่งแยกแนวคิดที่เกี่ยวกับความหมายของการสื่อสารออกเป็น 2 ความหมาย อย่างชัดเจน และในที่นี้จะอาศัยการแบ่งแยกความหมายดังกล่าวมาอธิบายให้เห็นตำแหน่งแห่งที่ของสัญวิทยาในการศึกษาเรื่องการสื่อสารมวลชนมีทัศนะอยู่ 2 แนวทาง คือ

1) Transmission Model (แบบจำลองเชิงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร) แบบจำลองนี้ ถือว่าการสื่อสาร คือ การถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่างๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับ (Transmission of Message) ความสนใจของแนวทางนี้จะอยู่ที่ประสิทธิภาพและความถูกต้องแม่นยำของกระบวนการถ่ายทอดนั้น โดยถือว่าหากเมื่อใดที่ผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาสารในลักษณะเดียวกับที่ผู้ส่ง ต้องการ จะถือว่าการสื่อสารครั้งนั้นๆ ล้มเหลวไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สิ่งที่นักวิชาการจะศึกษาวิเคราะห์ก็คือ กระบวนการ/การกระทำของตัวสารเอง (Process/act of Communication) และเป็นที่น่าสังเกตว่า ขอบเขตของการศึกษานั้นจะจัดอยู่ในตัวกระบวนการสื่อสารเท่านั้น

2) Ritualistic Model แบบจำลองที่สองนี้พิจารณาความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” แตกต่างไปจากแบบจำลองแรก โดยถือว่าการสื่อสารคือการผลิตและการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างผู้ ที่เข้ามาสื่อสารกัน (Production and Exchange of Meaning) ความสนใจของแนวทางนี้จึงมุ่งไปสู่การตอบ คำถามที่ว่า เนื้อหาสาระที่อยู่ใน “ตัวบท” (Text) นั้น เข้ามาสัมพันธ์กับการสร้างความหมายได้อย่างไร โดยในการทำความเข้าใจนี้ นักวิชาการจะต้องพิจารณาออกไปนอกเหนือจากกรอบของกระบวนการ สื่อสาร โดยจะต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” กับ “บริบททางวัฒนธรรม” ที่เกิดการสื่อสาร นั้นๆ

แนวคิดสัญวิทยาในการสื่อสารทางการเมืองจึงจัดอยู่ในแบบจำลองที่ 2 เนื่องจากสัญวิทยาไม่ได้ พิจารณาว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารตามแบบจำลอง Transmission หากแต่ พิจารณาว่า ทุกครั้งที่มีการสื่อสาร ก็กำลังมีการสร้างความหมายให้เกิดขึ้น เช่น เมื่อสมศักดิ์พูดกับสมศรี สมศรีจะต้องทำความเข้าใจความหมายในคำพูดของสมศักดิ์ (ไม่ว่าจะเข้าใจความหมายได้มากหรือน้อยก็ ตาม) และในกระบวนการสร้างเนื้อหาสาระนั้น จะต้องนำเอา “สัญณะ” มาใช้ ถ้าหากสมศรีกับสมศักดิ์พูด ภาษาเดียวกัน เช่น ภาษาไทย ก็จะใช้ระบบสัญณะระบบเดียว (sign system) แต่ถ้าสมศรีพูดคุยกับ Mr. Andrew Big ก็จำเป็นต้องใช้ระบบสัญณะ 2 ระบบ เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2553: 20-22)

ภาพที่ 2.4 ภาพจำลองการสื่อสารแบบ Ritualistic Model
ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ (2547)

อีกทั้งปัจจุบันเทคโนโลยีในการสื่อสารมีความก้าวหน้ามาก ประชาชนจึงได้รับการศึกษามากขึ้น อีกทั้งมีการรับรู้และมีความเข้าใจในทางการเมืองมากขึ้น ทำให้การสื่อสารเป็นไปในลักษณะทั้งจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน จึงส่งผลให้กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ใช้ยุทธศาสตร์การสื่อสารโดยใช้สื่อที่มีอยู่ในมือ ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ช่องบลูสกาย (Bluesky Channel) อันเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารของกลุ่ม หรือถึงแม้จะถูกระงับการถ่ายทอดผู้ชุมนุมก็ได้มีการอัดบรรยายกาศและการปราศรัยของแกนนำผ่านเว็บไซต์ยูทูบ (Youtube.com) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อยอมรับและปฏิบัติตามความต้องการของผู้ส่งสาร

เมื่อนำเอาการสื่อสารมาศึกษาการเมือง ทำให้นักวิชาการได้พัฒนาตัวแบบการสื่อสารทางการเมือง โดยอาศัยตัวแบบการสื่อสารเป็นพื้นฐาน แต่ในการสื่อสารทางการเมืองจะให้ความสำคัญของผลของการสื่อสารอันหมายถึง ผลในทางการเมืองนั่นเอง หรือกล่าวได้ว่า ผู้ส่งสารทางการเมืองย่อมหวังผลในทางการเมืองเสมอ ดังนั้นจะพบว่านักการเมือง หรือพรรคการเมืองในฐานะผู้ส่งสาร เลือกที่จะใช้สื่อใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับที่สารสนเทศ ที่จะสื่อสารรวมทั้งผลทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นจากการสื่อสารทางการเมืองด้วย ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน ก็คือ นักการเมืองหรือพรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนใหญ่อยากจะสื่อสารผ่านวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยจะเป็นสื่อของรัฐบาล โดยเฉพาะโทรทัศน์ซึ่งมีฐานผู้รับสารกว้างและมีโอกาสในการบิดเบือนข่าวสารได้ยาก ขณะที่

หนังสือพิมพ์จะเป็นสื่อของเอกชนที่มักจะเป็นสื่อที่มีโอกาสในการบิดเบือนข่าวสารได้มากกว่าสื่ออื่นๆ เพราะเงื่อนไขในด้านรูปแบบการนำเสนอข่าวสารที่มีพื้นที่ เวลาในการคงอยู่ของข่าว

ทั้งนี้แนวความคิดเรื่องการสื่อสารทางการเมืองไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ในรูปของวาทวิทยา ดังเราจะพบว่าในงานเขียนของนักปรัชญาจะมีการใช้คำพูดในการอภิปราย โต้เถียง โต้แย้ง เพื่อผลในทางการเมือง เช่นในงานเขียนเรื่อง Apology ของเพลโตได้แสดงให้เห็นถ้อยคำของ โสเครตีส ในการใช้ถ้อยคำในการสั่งสอน กล่าวแก่และตอบโต้ในทางการเมือง แต่ความสนใจศึกษาบทบาทและอิทธิพลของการสื่อสารที่มีการเมือง เริ่มมีมากขึ้นตามการพัฒนาและพัฒนนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารและระบบการสื่อสารมวลชน โดยการสื่อสารถูกนำมาใช้ในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของทศวรรษที่ 20 โดยเฉพาะช่วงสงครามโลกและสงครามเย็น ที่รัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เพื่อปลุกเร้าให้ประชาชนทุกคนเห็นด้วยและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

สำหรับประเทศไทย การสื่อสารทางการเมืองก็ถูกนำมาใช้ตั้งแต่อดีต และในช่วงสงครามเย็น รัฐบาลก็ใช้การสื่อสารอย่างหนักเพื่อผลในทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้คนไทยเกลียดและกลัวคอมมิวนิสต์ มีการแต่งเพลงปลุกใจ รวมทั้งแต่งตำราเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยขึ้นมาเพื่อเรียกร้องให้คนไทยรักชาติ เช่นเดียวกับก่อนจะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็มีความพยายามในการปลุกกระดมให้ประชาชนเข้าใจว่านักศึกษาที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นพวกคอมมิวนิสต์ เช่น นายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้จัดรายการคู่กับนายดุสิต ศิริวรรณ โจมตีขบวนการนักศึกษาและบอกว่า “ถ้าคอมมิวนิสต์ครองเมืองเมื่อไหร่ คนแก่จะถูกเอาไปทำปุ๋ย พระจะถูกใช้ให้ไปทำนา ทำให้เวลานั้นคนไทยพากันกลัวคอมมิวนิสต์กันมาก” (เขมา สมใจ, 2551)

เช่นเดียวกันกับคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขก็นำเอาการสื่อสารมาสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับการเคลื่อนไหวของกลุ่มและโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อและยอมรับและปฏิบัติตามความต้องการของแกนนำ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการสื่อสารของทั้ง 2 กลุ่ม เกิดในยุคสมัยที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีความก้าวหน้า ขณะที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง ทำให้การสื่อสารในครั้งนี้เป็นการสื่อสารแบบไปและกลับนั่นคือ ผู้เข้าร่วมชุมนุมไม่ได้มีบทบาทแค่เป็นผู้รับสารเท่านั้นแต่ยังเป็นผู้ส่งสาร (User) อีกด้วย

ดังนั้นจากกรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) การสื่อสารทางการเมือง ผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์แนวคิดและตัวแบบการสื่อสารพื้นฐาน SMCR ของ David K. Berlo ที่อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารว่ามีอยู่ 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์กระบวนการ

สื่อสารสัญญาณทางการเมือง ดังเช่น การสื่อสารการสัญญาณทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณแกนนำคนสำคัญของกลุ่มคณะกรรมการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ดังนั้นภายใต้การวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมือง กรอบแนวคิดนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้วิจัย ทราบถึงกระบวนการสื่อสารอันเป็นกลยุทธ์ที่จะนำเสนอและสร้างอุดมการณ์เดียวกันในทางการเมือง และภายในกระบวนการสื่อสารนี้ตัวเนื้อหาสาร (Message) ที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ร่วมกับองค์ประกอบอื่นๆ ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้ได้ความหมายของสัญญาณในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มคณะกรรมการเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)

2.2 แนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiotics)

สัญวิทยาแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Semiology” หมายถึง “ศาสตร์แห่งสัญญาณ” (Science of sign) ซึ่งก่อนหน้านี้นี้แฟร์ดีน็องด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ผู้บุกเบิกศาสตร์ด้านสัญวิทยา เคยกล่าวไว้ว่า สัญวิทยา (Semiotics) ก็คือ “ศาสตร์ที่ศึกษาวิถีชีวิตแห่งสัญญาณ (The life of signs) ทั้งนี้สัญวิทยาจะตรวจสอบว่า สัญญาณต่างๆ ถูกสร้างขึ้นมาจากอย่างไร และมีกฎ (Laws) ใดบ้างที่ควบคุมระบบสัญญาณเหล่านั้น (De Saussure, 1990: อ้างถึงใน กาจณูนา แก้วเทพ, 2553: 407)

วิชาสัญวิทยาเริ่มก่อตัวขึ้นในศตวรรษที่ 20 โดยมีบรรพบุรุษผู้บุกเบิก 2 ท่าน คือ แฟร์ดีน็องด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส และ ชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพียร์ซ (Charles Sanders Peirce) นักปรัชญาชาวอเมริกัน ซึ่งจุดร่วมของโซซูร์ (Saussure) และเพียร์ซ (Peirce) นั้นอยู่ที่ทั้ง 2 ท่านต่าง เสนอว่าหน่วยที่เล็กที่สุดของภาษาหรือการสื่อสารก็คือ “สัญญาณ” (signs) โดยโซซูร์ (Saussure) เสนอว่าสัญญาณหนึ่งๆ นั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ “รูปสัญญาณ” (signifier หรือ sound image) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งและ “ความหมายสัญญาณ” (signified หรือ concept) คือความคิดที่หมายถึงสิ่งนั้นๆ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญาณ และความหมายสัญญาณนั้นเป็นความหมายที่คนกำหนดขึ้น (arbitrary)

ส่วนเพียร์ซ (Peirce) นั้น มีแนวคิดใกล้เคียงกันกับโซซูร์ (Saussure) โดยอธิบายความหมายของ “สัญญาณ” ว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายบางอย่างสำหรับคนๆ หนึ่ง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Berger, 1991 อ้างถึงใน อัจฉรา ปันทรานูวงศ์, 2551: 8) ดังนั้น ในทัศนะของเพียร์ซ (Peirce) ทุกสิ่งทุกอย่างจึงเป็น “สัญญาณ” ตราบใดที่มีการให้ความหมายกับสิ่งนั้น สัญญาณจึงมีอยู่มากมายหลายลักษณะ เช่น สัญญาณประเภทข้อความหรือคำพูด (words) ภาพ (images) กลิ่น รสชาติ การกระทำ หรือ วัตถุ ใดๆ ก็ตาม เพียร์ซ (Peirce) แบ่งสัญญาณออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1) **รูปสัญลักษณ์ที่เป็นภาพจำลอง (Icon)** หมายถึงรูปสัญลักษณ์ที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายหรือเหมือนกับวัตถุที่มีจริงอย่างมากที่สุด (Resemblance) เช่น ภาพของบุคคล รูปปั้นของบุคคล เมื่อเห็นก็ “ถอดรหัส” หรือเข้าใจความหมายได้ทันที เช่นภาพถ่ายของผู้สมัครตำแหน่งทางการเมืองหรือแผนที่ ก็ถือเป็นสัญลักษณ์ประเภทภาพจำลองเช่นกัน

2) **รูปสัญลักษณ์ที่เป็นดัชนี (Index)** หมายถึง สิ่งที่มีความเกี่ยวโยงกัน โดยตรงหรือมีความเชื่อมโยงกันอยู่บ้างกับวัตถุที่มีอยู่จริง เช่น คandles เป็นรูปสัญลักษณ์แบบดัชนีของการจุดไฟ เทอร์โมมิเตอร์เป็นรูปสัญลักษณ์ที่เป็นดัชนีของการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ เมื่อเราเห็นก็พอที่จะมองความหมายออก การถอดรหัสดัชนี จึงใช้การคิดหาเหตุผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างดัชนี กับวัตถุ ตัวอย่างเช่น ภาพของหอไอเฟล เป็นดัชนีที่เชื่อมโยงกับเมืองปารีส หรือประเทศฝรั่งเศส

3) **รูปสัญลักษณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbols)** หมายถึงสัญลักษณ์ที่ไม่มีความเกี่ยวพันอันใดระหว่างตัวสัญลักษณ์กับวัตถุที่มีอยู่จริง หากแต่เป็นความเกี่ยวพันที่เกิดขึ้นจากการตกลงร่วมกัน (Convention) ระหว่างผู้ใช้เช่น ในคำในภาษา หรือตัวเลข เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีรูปร่างหน้าตาคล้ายสิ่งที่มีอยู่จริงดังในกรณีของสัญลักษณ์ที่เป็นภาพจำลอง หรือมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์ใดๆ กับวัตถุหรือสิ่งที่มีอยู่จริงดังในกรณีของดัชนี แต่การที่จะเข้าใจหรือถอดรหัสความหมายของรูปสัญลักษณ์ประเภทสัญลักษณ์ได้ จำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของผู้ใช้สัญลักษณ์ประเภทนี้เท่านั้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 21) ตัวอย่างเช่น ดาวเดวิด หมายถึงชนชาติยิว หรือเครื่องหมายสวัสดิกะ หมายถึง พรรคนาซี หรือพวกสัญลักษณ์ป้ายจราจรต่างๆ ก็เป็นรูปสัญลักษณ์ประเภทนี้ด้วยเช่นกัน

1. แนวคิดพื้นฐานของแนวคิดสัญวิทยา

กาญจนา แก้วเทพ (2551: 408) ได้กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานของแนวคิดสัญวิทยา ว่าประกอบด้วย

1) **ตัวสัญลักษณ์ (sign)** ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง แต่จะต้องอยู่ในบริบทหรือสถานการณ์จำเพาะหนึ่งๆ โดยจะสนใจวิธีการที่สืบทอดความหมาย (Meaning) ของสัญลักษณ์เหล่านี้ รวมถึงวิธีการที่สัญลักษณ์เหล่านี้เข้ามาเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับผู้ใช้สัญลักษณ์ จากความหมายคุณสมบัติของสัญลักษณ์ว่าต้องมีดังนี้

- 1.1) ต้องมีรูปธรรม ซึ่งอาจจะเป็น ภาพ เสียง อักษร วัตถุ หรืออื่นๆ
- 1.2) ต้องมีความหมายมากกว่าตัวเอง
- 1.3) ผู้ใช้สัญลักษณ์ต้องตระหนักว่ารูปธรรมดังกล่าว เป็นสัญลักษณ์

ในการศึกษาทางสัญวิทยาโดยทั่วไป จะให้ความสนใจวิธีการสืบทอดความหมายของสัญลักษณ์ ว่ามนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นความหมายและจะเข้าใจความหมายได้ก็ต่อเมื่อมีข้อตกลงร่วมกันบางอย่าง ซึ่งการตกลงนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจ

เฟร์ดีน็องด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ได้จำแนกองค์ประกอบของสัญญาณออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ ส่วนที่เป็นรูปสัญญาณ/ตัวหมาย (Signifier) และส่วนที่เป็นความหมายสัญญาณ/ตัวหมายถึง (Signified) และเมื่อมีการนำสัญญาณนี้มาใช้ในกระบวนการสร้างความหมาย (Signification) จะให้ความหมายโยงใยไปถึงวัตถุที่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งคนเราจะรู้จักและเข้าใจสัญญาณได้ ก็ต้องผ่านการเรียนรู้ทางสังคมเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น คำถามที่ว่าแหวนวงหนึ่งเป็นสัญญาณหรือไม่ คำตอบที่ถูกต้องคือ แหวนวงหนึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นสัญญาณก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าแหวนวงดังกล่าวนี้มีคุณสมบัติครบ 3 ประการที่ได้กล่าวมาหรือไม่ กล่าวคือ หากสถานภาพของแหวนวงดังกล่าวเป็นเพียงวัตถุชิ้นหนึ่งที่วางขายรวมอยู่กับวัตถุอื่นๆ ในตู้ร้านทอง แหวนวงนั้นก็ยังไม่ถือเป็นสัญญาณอะไร จนกระทั่งแหวนวงดังกล่าวได้เดินทางเข้าสู่รูปแบบการปฏิบัติการทางสังคมบางประการ (Social Practice) เช่น ถูกนำไปสวมที่นิ้วของเจ้าสาวในวันแต่งงาน ซึ่งสำหรับตัวเจ้าสาวแล้ว (Subject) แหวนวงหนึ่งไม่ใช่เพียงวัตถุชิ้นหนึ่ง หากทว่ามีความหมายแทนความรัก ความผูกพันระหว่างเธอกับชายผู้เป็นเจ้าบ่าว จะเห็นได้ว่าจากแหวนวงเดิมจากที่ยังไม่ได้เป็น “สัญญาณ” ได้กลายมาเป็น “สัญญาณ” เมื่ออยู่ในนิ้วนางของเจ้าสาวต่างๆ ที่เป็นแหวนวงเดิม หากทว่าแหวนวงนั้นได้เปลี่ยนสถานภาพเชิงสัญลักษณ์ไปแล้วโดยที่ลักษณะทางกายภาพยังคงเหมือนเดิม

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเรื่องของสัญญาณไม่ใช่เรื่องที่จำกัดอยู่แค่องค์ประกอบ (Elements/Materials) กล่าวคือวัตถุนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ แต่คุณสมบัติที่สำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ (Relation) โดยเฉพาะตัวบุคคล (Subject) กับวัตถุ (Object) เช่น แหวนวงนั้นมีความหมายมากกว่าตัวเองในสายตาของใคร (อย่างไรก็ตามสำหรับการศึกษาในเชิงวิชาการ คำว่า “ใคร” ในที่นี้มักไม่ได้หมายถึงปัจเจกบุคคล แต่หมายถึง กลุ่ม สังคม วัฒนธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า “แหวนวงนี้” คือ ตัวหมาย (Signifier) ถือว่าเป็นสัญญาณแทนความผูกพันหรือตัวหมายถึง (Signified) เมื่ออยู่บนนิ้วนางของเจ้าสาว ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เราเรียกว่า “การสร้างความหมาย” (Signification) การศึกษาในเชิงสัญญาณวิทยาให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึง เพื่อดูว่าความหมายถูกสร้างขึ้นและถ่ายทอดออกมาอย่างไร (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

โดยกระบวนการสร้างความหมาย (Process of Signification) ตามทัศนะของโซซูร์นั้น มีหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็น

- การเทียบเชิงโครงสร้าง ซึ่งเกิดเมื่อมีการเทียบเคียงสัญญาณดังกล่าวกับสัญญาณตัวอื่นๆ
- การเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม โดยการใช้อยู่ลักษณะแบบตรงกันข้ามมาจับคู่ความสัมพันธ์ของความหมาย ซึ่ง อัลธูแซร์ นักคิดทฤษฎีวิพากษ์ ได้ขยายความคิดเพิ่มเติมว่าความสัมพันธ์นี้เป็นพื้นที่หลักที่ชุกช่อนการทำงานกรอบอุดมการณ์สังคม

- การจัดระบบสัญลักษณ์แบบ Paradigmatic หรือชุดสัญลักษณ์ที่มีตัวเลือกจากหมวดหมู่เดียวกัน และ Syntagmatic หรือชุดสัญลักษณ์ที่เป็นการเชื่อมโยงผสมผสาน

- ความสัมพันธ์ของตัวบทกับบริบท โชชัวร์ตั้งข้อสังเกตว่า ความหมายจะถูกบรรจุอยู่ในพื้นที่ของภาษาที่เรียกว่า ตัวบท (Text) ซึ่งจะแปรเปลี่ยนได้ตามแต่เงื่อนไขที่เรียกว่า บริบท (Context) ของการสร้าง ความหมาย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ความหมายที่หลงเหลืออยู่ดังกล่าว โชชัวร์ จะให้ความสำคัญกับการตอบคำถามว่า ใครมีอำนาจ (Power) ในการสร้างและเปลี่ยนแปลงความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านั้น

2) รหัส/ระบบ (Code/System) สัญญาธิบายว่า รหัสคือรูปแบบที่ซับซ้อนและซ้ำๆ กันในการประกอบขึ้นเป็นสัญลักษณ์ หรือเปรียบเสมือนพจนานุกรมร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่จะทำให้เข้าใจความหมายตรงกัน นั่นแปลว่า ถ้าผู้ส่งสารใช้รหัสเดียวกันกับผู้รับสารแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็มีแนวโน้มจะสื่อสารความหมายชุดเดียวกันได้ นอกจากนี้รหัสยังหมายถึง แบบแผนของการนำเอาสัญลักษณ์ย่อยๆ มาสัมพันธ์กันเป็นโครงสร้างที่จะต้องนึกถึงเมื่อจะตีความสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ได้รับรู้มา เมื่อเราพบเห็นสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นรหัสจึงมีอยู่มากมายหลายประเภท ดังนี้ (ชไมพร สุขสัมพันธ์, 2541 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2553: 89)

2.1) Product codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่บ่งบอกความหมายที่แตกต่างกัน เช่น เมื่อเรามองดูจานอาหารแต่ละบ้านใช้ใส่อาหารเราก็จะทราบความหมายของบ้านนั้นๆ

2.2) Social codes เป็นรหัสที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น คนไทยไม่ถือว่าการที่ถูกจะตบหัว ตบไหล่เป็นการแสดงความรัก

2.3) Cultural codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น การยิ้มของคนไทย หรือการไหว้จึงอาจหมายถึงการต้อนรับหรือขอโทษก็ได้

2.4) Personal code เป็นรหัสเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น การเป็นนักการเมืองในสังคมอเมริกันและสังคมไทยมีความหมายที่แตกต่างกัน การใช้รหัสเดียวกันจะทำให้เกิดความรู้สึกที่เป็นพวกเดียวกัน

3) ความสัมพันธ์ (Relations) เนื่องจากสัญญาสนใจเรื่องการสร้างความหมาย นักทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเชื่อว่าความหมายจะเกิดขึ้นได้ ต้องประกอบขึ้นจากสองส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็นองค์ประกอบ (Elements) กับส่วนที่เป็น ความสัมพันธ์ (Relations) หรือถ้าเทียบกันก็เปรียบเหมือนเสา คือองค์ประกอบที่มี โชเป็นความสัมพันธ์ ที่จะร้อยเรียงกันเข้าเป็นความหมาย ซึ่งถ้าความสัมพันธ์ของเสากับ โชเปลี่ยนแปลง ความหมายก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่น คำว่า G-O-D กับ D-O-G ซึ่งการเปลี่ยนในระดับองค์ประกอบค่อนข้างมองเห็นชัดเจน แต่การเปลี่ยนแปลงเชิงความสัมพันธ์ เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนกว่า

ในแง่ของข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเองและไม่ใช่ว่าเนื้อหากำหนดความหมาย แต่
ทว่าสิ่งสิ่งนั้นจะมีความหมายก็ต่อเมื่อนำไปสัมพันธ์กับอีกระบบหนึ่งต่างหาก คู่ของความสัมพันธ์
ที่สัญวิทยาให้ความสนใจคือ ความสนใจระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “บริบท” (Context) ซึ่งหมายถึง
สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวบท นั้นหมายถึงตัวบทหนึ่งๆ จะมีความหมายเช่นไรขึ้นอยู่กับบริบทด้วย ดังนั้นหาก
บริบทเปลี่ยนไปแม้ตัวบทจะเป็นตัวเดิมแต่ความหมายก็อาจจะเปลี่ยนไปด้วย

4) **วัฒนธรรม (Culture)** เนื่องจากสัญวิทยาเป็นผลผลิตของมนุษย์ ดังนั้นสัญวิทยาจึงเป็น
ผลผลิตทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ทั้งสัญวิทยา รหัสและความสัมพันธ์ต่างก็ถูกสร้างขึ้นและ
ทำงานอยู่ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมหนึ่งๆ เพราะฉะนั้น หากบริบทเปลี่ยน สัญวิทยาจะเปลี่ยน
ความหมายและในทำนองเดียวกัน ถ้าสัญวิทยาเปลี่ยนแปลงความหมาย เงื่อนไขต่างๆ ของวัฒนธรรมก็จะ
แปรเปลี่ยนตามไปด้วย

ในเวลาต่อมา โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland barthes, 1915-1980 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2551:
425) นักวิชาการที่ผลักดันให้แนวคิดสัญวิทยามีมุมมองเชิงวิพากษ์มากขึ้น จนได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่
ถ่ายทอดความคิดของโซซูร์ในเรื่องสัญวิทยาได้อย่างทรงพลัง โดยได้พัฒนาแนวคิดเรื่องสัญวิทยาและการ
สร้างความหมายของโซซูร์ ออกไป และเน้นความสนใจไปที่การสร้างความหมายขั้นที่สอง (Secondary
Signification) ซึ่งมักถูกแต่งเติมออกไปจากการสร้างความหมายขั้นต้นทั่วไป (Primary Signification) และ
มักเป็นพื้นที่ที่ชุกช่อนอุดมการณ์ทางสังคมเอาไว้ โดยบาร์ตส์ได้จำแนกความหมายในการสื่อสารสอง
ระดับดังนี้

1) **ความหมายในขั้นต้น (First order) หรือความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning)** นักวิชาการบางท่านระบุศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “ความหมายตรง” เป็นตัวหมายถึง (Signified) ที่
ถูกประกอบสร้างมาอย่างภววิสัย (Objective) หรือเป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เป็น
ความหมายที่เข้าใจตรงกันเป็นส่วนใหญ่และมักเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด คือ
ความหมายที่ระบุอยู่ในพจนานุกรม คือ แม่คือสตรีผู้ให้กำเนิดลูก หมีเป็นสัตว์ 4 เท้า (2 มือ 2 เท้า)
ประเภทหนึ่ง โดยทั่วไป ความหมายโดยอรรถนี้เป็นความหมายขั้นแรกที่สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นสามัญ
โดยทั่วไปที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ในกรณีของภาพถ่ายถนนในเมืองและมีข้อความเขียนว่า
“ถนนในเมือง” ทั้งภาพและข้อความนั้นจะถูกอ่านความหมายโดยอรรถว่า “นี่เป็นถนนสายหนึ่งในเมือง”

2) **ความหมายในระดับที่สอง (Second order) หรือความหมายโดยนัย (Connotative meaning)** นักวิชาการบางท่านระบุคำศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “ความหมายแฝง” คำว่า “ความหมายโดยนัย”
นั้น เป็นตัวหมายถึงที่ประกอบสร้างอย่างตรงกันข้ามกับความหมายโดยอรรถ กล่าวคือ ถูกประกอบสร้าง
ขึ้นมาอย่างเป็นอัตวิสัย (Subjective) ไม่ว่าจะเป็อัตวิสัยในระดับบุคคล เช่น ประสบการณ์ส่วนตัวหรือ
อารมณ์ความรู้สึกของแต่ละคนที่มีต่อพ่อแม่ ก็จะทำให้คิดถึงแม่ในแง่ “ความเจ็บปวดที่ทิ้งลูกไปตั้งแต่

เล็ก ความคึกเข้ม้งวด ความอ่อนโยน ความอบอุ่น ฯลฯ” หรือเป็นอัติวิสัยในระดับสังคม เช่น ในสังคมไทย สังคมจีน สังคมอินเดียว สังคมอเมริกัน จะให้ความหมายโดยนัยที่มีต่อ “แม่” อย่างแตกต่างกันหรือที่เรียกว่า “ค่านิยมของแต่ละสังคม”

ทั้งนี้ อาจสรุปกระบวนการสร้างความหมายโดยอรรถและความหมายโดยนัยทั้ง 2 ระดับได้ดังนี้

ภาษา/ Language	(1) รูปสัญลักษณ์ / Signifier	(2) ความหมายสัญลักษณ์ / Signified
	(3) สัญลักษณ์ / Denotative sign	
มายาคติ/ Myth	(I) รูปสัญลักษณ์ / Connotative signifier	(II) ความหมายสัญลักษณ์ / Connotative signified
	(III) สัญลักษณ์ / Connotative sign	

ภาพที่ 2.5 แผนภาพแสดงความหมายโดยตรง (ขั้นที่ 1) ในระดับของภาษาและความหมาย โดยนัย (ขั้นที่ 2) ในระดับของมายาคติ ตามแนวคิดของ โรลิ่งส์ บาร์ธส์
ที่มา : กาญจนา แก้วเทพ (2551: 428)

จากแผนภาพสามารถอธิบายเป็นตัวอย่างได้ว่า คำว่า “ดอกกุหลาบ” เป็นสัญลักษณ์ (3) ที่ประกอบขึ้นจากรูปสัญลักษณ์ (1) ก็คือ ตัวอักษรว่า “ด-อ-ก-กุ-ห-ล-า-บ และ ความหมายสัญลักษณ์ (2) หรือความคิดเกี่ยวกับรูปร่าง/คุณลักษณะของดอกกุหลาบที่เข้าใจได้ทั่วไป อันเป็นการสร้างความหมายโดยตรงในขั้นที่ 1 (First order/denotation) แต่อย่างไรก็ดี บาร์ธส์กล่าวว่า สังคมแต่ละสังคมไม่ได้หยุดการสร้างความหมายเพียงเพื่อการสื่อสารในลำดับแรกเท่านั้น สังคมส่วนใหญ่ล้วนสร้างความหมายในขั้นที่ 2 (Second order) โดยการแปลง สัญลักษณ์ (3) ในกลายเป็นรูปสัญลักษณ์ (I) ในอีกลำดับหนึ่งที่มีความหมายสัญลักษณ์ (II) อันเป็นความหมายทางสังคมเพิ่มเข้าไปและกลายเป็นสัญลักษณ์ (III) ในระดับความหมายโดยนัยหรือมายาคติ (Connotation/myth) ไปอีกทอดหนึ่ง กล่าวคือการสร้างความหมายในระดับ 2 นี้ ดอกกุหลาบไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ดอกกุหลาบ แต่มีความหมายแฝงถึงการแสดงความรักที่ชายหนุ่มมอบให้กับหญิงสาว เป็นต้น

ทั้งนี้ข้อสรุปของแนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiotics) จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนหรือสังคมใช้สัญญาเพื่อสร้างและสื่อความหมายในการสื่อสาร หรือเป็นตัวแทนกลุ่มคนหรือสังคมหนึ่งๆ ซึ่งความหมายชุดนั้นๆ อาจต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งหรืออาจต้องใช้ระยะเวลานานจึงเป็นที่เข้าใจในวงกว้างขึ้นอยู่กับตัวบท (Text) และบริบทแวดล้อม (Context) และเมื่อความหมายนั้นๆ เป็นที่เข้าใจในวงกว้าง ดังเช่น สัญลักษณ์ธงชาติ ในการชุมนุมของ กปปส. กลุ่มคนเหล่านั้นก็จะเกิดการรับรู้ที่ “พวกเรา” เป็นใครและมีความแตกต่างจาก “พวกเขา” อย่างไร ขณะเดียวกันกลุ่มคนเหล่านั้น ก็ถูกรับรู้จากกลุ่มคนหรือสังคมภายนอกว่า “พวกเขา” เป็นใคร อันจะนำมาซึ่งการครอบงำอุดมการณ์ (Hegemony) หรืออัตลักษณ์ (Identity) โดยที่ระบบสัญญา จะทำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบทให้เป็นไปอย่างสลับซับซ้อนและมีความแฝงเร้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางวัฒนธรรม

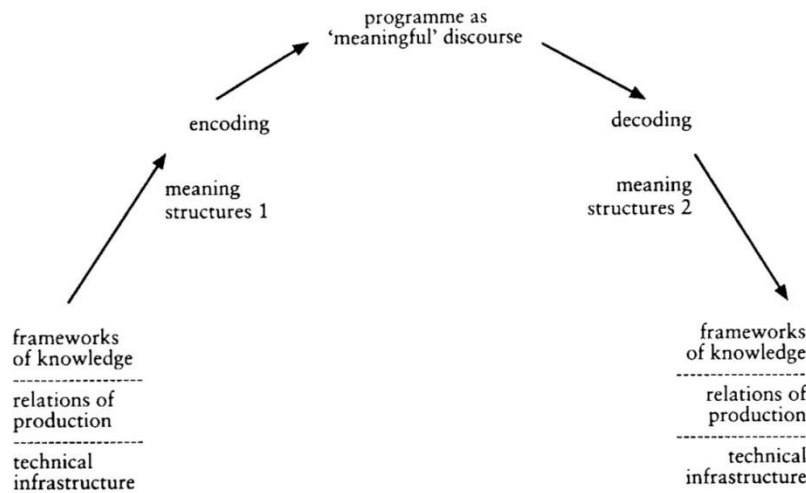
เนื่องจากการยอมรับร่วมกันอย่างสมยอม เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่ทำให้คนเราเห็นด้วยและยอมรับระบบที่เป็นไปเองอย่างไม่รู้ตัว ซึ่งโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland barthes, 1967 อ้างถึงใน กมลวรรณ ชุมทรัพย์, 2548: 35) กล่าวว่า พลังการบีบรัดของสังคมสมัยใหม่นั้น ไม่ได้เกิดจากการบีบรัดจากภายนอก หากแต่เป็น “การบีบคั้นจากภายใน” คือการใช้รหัสและสัญญาเดียวกัน ดังนั้นสัญญาจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับ โครงสร้างอำนาจที่ผู้มีอำนาจในการสร้างและแพร่กระจายสัญญา ก็ย่อมมีอำนาจในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การวิเคราะห์สัญญาจะทำให้เราเข้าใจกระบวนการครอบงำทางวัฒนธรรมและกระบวนการก่อตัวของอัตลักษณ์ นอกจากนี้ สัญญายังมีคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการสามารถถูกตัดแปลงและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทที่แตกต่างกัน ด้วยกระบวนการรื้อถอน (Deconstruct) ความหมายเดิมของสัญญาและสร้างความหมายใหม่ (Reconstruct) ให้แก่สัญญานั้น

2. แนวคิดหลักและเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ สัญญาผ่านตัวบท/บริบท (Text/Context)

เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองคือ ความเข้าใจต่อสารที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจในสารที่ตรงกัน การสื่อสารการเมืองจึงจะมีเสถียรภาพและการที่บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นจะมีความเข้าใจในสาร ได้หรือไม่ นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการรับรู้ (Perceive) และการตีความหมาย (Interpret) ทั้งนี้การรับรู้ที่จะทำให้เกิดการตีความหมายของผู้รับสารแต่ละคนก็จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนด้วย ดังนั้น ผู้ที่มีประสบการณ์ไม่เหมือนกันก็ย่อมจะมองสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางที่ต่างกัน

จากหลักการทั่วไปของสัญวิทยา (Semiotics) ที่โซซูร์ (Saussure) ได้วางเอาไว้ดังที่กล่าวข้างต้น สจิวต์ ฮอลล์ Stuart Hall (1996 อ้างถึงใน อัจฉรา ปันชนรานูวงศ์, 2551: 17) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ ได้พัฒนาเป็นแนวคิดเรื่องการตีความหมายสารในการสื่อสารมวลชนว่าเป็น กระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัส (Encoding และ Decoding) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตัวบทและบริบทต่างๆ ซึ่งฮอลล์ (Hall) มองว่า กระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะในการสื่อสารมวลชนนั้น คือกระบวนการให้ความหมายด้วยรหัส (Signifying Practices) ที่ให้ความสำคัญที่ “รหัส” หรือ Code อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิด

ของสัญวิทยาที่ว่าสัญณะต่างๆ ประกอบเข้าด้วยกันภายใต้กฎเกณฑ์ทางโครงสร้างชุดหนึ่งที่เรียกว่า รหัส ดังนั้น กระบวนการสื่อสาร จึงประกอบด้วยการที่ผู้ส่งสาร “เข้ารหัส” หรือ สร้าง หรือผลิต ตัวบท หรือ สารอย่างหนึ่งขึ้นมา ส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งจะเป็นผู้ “ถอดรหัส” สารนั้น ซึ่งฮอลล์ (Hall, 1996 อ้างถึงใน กาญจนานา แก้วเทพ, 2544: 45) ได้แยกขั้นตอนของการสื่อสารความหมายออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2.6 ขั้นตอนการกระจายความหมายของ สจิวต์ ฮอลล์ Stuart Hall (1996)

ที่มา : กาญจนานา แก้วเทพ (2544: 28)

1) ขั้นตอนการผลิต (Production)

เป็นช่วงตอนของการสร้างข่าวสารที่ผู้ส่งสารต้องดำเนินการปฏิบัติการด้านภาษา (Discursive practice) ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การรู้จักจัดกรอบของความหมายและความคิด (Framing meaning & ideas) ต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องใช้งาน (Knowledge-in-use) มีทักษะทางเทคนิค (Technical skill) มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับสถาบันต่างๆ มีความเข้าใจในค่านิยมและความเชื่อต่างๆ ของสังคม มีภาพของผู้รับสารอยู่ในใจ เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างข่าวสารของผู้ส่งสาร จะพบว่า มีกฎและระเบียบข้อตกลงต่างๆ มากมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง (Law & Convention) ทั้งนี้เพื่อนำผู้รับสารให้ตีความหมายไปในทางเดียวของผู้ส่ง (ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่และไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม) ดังนั้น ผู้ส่งสารทุกคนจึงมีหลักการทำงานว่า ถ้าต้องการจะไม่ให้ผู้อ่านมองข้ามข้อความนี้ ก็ต้องขีดเส้นใต้หรือใช้ตัวเน้น ถ้าต้องการจะให้ผู้อ่านจบความคิดเดิมและเริ่มความคิดใหม่ ก็ต้องจบข้อความเดิมแล้วขึ้นย่อหน้าใหม่ เป็นต้น

2) **ชั้นเผยแพร่ (Circulation)**

หมายถึงช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 2 ตัว คือ ปริมาณความถี่ของการได้เผยแพร่ ข่าวสารที่ได้รับการเผยแพร่แบบ “มาบ่อย มาได้รวดเร็ว มาได้อย่างรุนแรง” ย่อมมี โอกาสเข้าถึงผู้รับสาร ได้มากกว่า และอีกตัวแปรหนึ่ง คือ ธรรมชาติของสื่อที่ถูกใช้เป็น ช่องทาง เช่น เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อใหม่ ฯลฯ ที่มีข้อเด่นข้อด้อยแตกต่างกันไป

3) **ชั้นการใช้/การบริโภค (Use/Consumption)**

สจิวต ฮอลล์ Stuart Hall ให้ความสนใจกับขั้นตอนนี้อย่างมาก เนื่องจากเขามีแนวคิดที่ว่า “ข่าวสารนั้นมิได้สำคัญเพียงแค่ว่า ได้ผลิตขึ้นมาอย่างไรเท่านั้น (how it is produced) แต่ยังคงสำคัญต่อไป อีกว่า ข่าวสารนั้นถูกรับรู้อย่างไร (how it is received)

ฮอลล์ (Hall) ได้เสนอทัศนะใหม่เกี่ยวกับขั้นตอนของการรับสาร หรือการบริโภค ข่าวสารว่า ในขั้นตอนนี้จะ เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งเช่นกันที่ความหมายจะถูกผลิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ สิ่งที่ผู้รับสารกระทำไม่เพียงแต่จะ “อ่านความหมาย” ที่อยู่ในสารของผู้ส่งเท่านั้น หากแต่ผู้รับ สารจะนำเอา “ตัวเอง” (ผู้รับสาร) เข้าไปสร้างความหมายในสารด้วย กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ ฮอลล์ (Hall) มีความเห็นว่าความหมายในข่าวสารเมื่ออยู่ในช่วงเวลาผลิต ก็เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับ สาร และในขั้นตอนของการบริโภค ก็เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับสารเช่นกัน ซึ่ง หมายความว่าช่วงเวลาแห่งการถอดรหัส (Decoding) ก็เป็นช่วงเวลาที่มิอิสระในตัวเอง และไม่จำเป็นต้อง ไปขึ้นต่อช่วงเวลาแห่งการเข้ารหัส (Encoding) เสมอไป

กระบวนการในช่วงเวลาของการถอดรหัสในการอ่านความหมายของสารนั้น ผู้รับสารสามารถ จะมีจุดยืนได้ 3 แบบ (หรือใช้รหัสได้ 3 รหัส) อันจะทำให้อ่านความหมายได้ 3 แบบตามมาเช่นกัน คือ

1) **การถอดรหัสแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ (Preferred reading)** การอ่านแบบนี้ผู้รับสาร จะยืนอยู่ที่เดียวกับผู้ส่งสารและจะใช้รหัสของผู้ส่งสารเช่นกัน ดังนั้นความหมายที่ผู้รับสารอ่านได้ จึง เป็นอย่างที่คุณส่งสารต้องการเท่านั้นที่เรียกว่า preferred reading

2) **การถอดรหัสแบบที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายเสียใหม่ (Negotiated reading)** จุดยืนแบบนี้ แม้ว่าผู้รับสารจะอ่านความหมายหลักๆ ตามที่คุณส่งสารต้องการ แต่ทว่าภายในขอบเขต ความหมายดังกล่าว ผู้รับสารจะยังคงต่อรองรายละเอียดปลีกย่อย ตัวอย่างเช่น “การยอมรับว่าเห็นด้วยกับ ผู้ส่งสารกล่าวมา แต่ก็มีเงื่อนไขว่า จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ” หรือ “อาจจะมียกเว้นเหมือนกัน...” หรือ “ที่ พูดยืนอาจจะจริงในที่อื่นๆ แต่ในที่นี้ อาจจะไม่เป็นจริง” การตีความหมายแบบต่อรองนี้เป็นการพบกัน ครั้งทาง หรือเป็นสูตรผสมระหว่าง Preferred reading กับ Opposition reading

3) การถอดรหัสแบบที่ผู้รับสารจะตีความคัดค้านต่อต้านความหมายที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมา (Opposition reading) คือการที่ผู้รับสารสังกัดอยู่ในกลุ่มทางสังคมที่อยู่ตรงข้ามกับรหัสที่เป็นรหัสชุดที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมา ผู้รับสารเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ แต่ในการตีความ จะไม่ใช้รหัสชุดเดียวกันกับผู้ส่งสาร และปฏิเสธการตีความในทิศทางที่ผู้รับสารต้องการ แต่จะตีความในทิศทางอื่นที่แตกต่างออกไป เช่น ในกรณีที่ผู้รับสารดูโฆษณาหาเสียงของพรรคการเมืองที่ตนไม่ได้เลือก หรือไม่ชอบ จะตีความหมายในทิศทางตรงข้ามกับความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการ เป็นต้น

การตีความหมายที่แตกต่างกันของผู้รับสารนั้น โชซูร์ (Saussure) ได้เริ่มนำร่องความคิดดังกล่าวเอาไว้แล้วในเรื่อง “ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ซึ่งฮอลล์ (Hall) ได้นำทัศนะดังกล่าวมาสารต่อว่า แม้ว่าเราจะพบการ “อ่านสาร” จากจุดยืนทั้ง 3 แบบ แต่ทว่า ในกรณีทั่วไปและโดยส่วนใหญ่แล้ว สัดส่วนของการอ่านแบบ preferred reading ก็จะมีสัดส่วนมากกว่าอีกสองแบบฮอลล์ (Hall) อธิบายว่า แม้ว่าความหมายโดยนัยของผู้รับสารอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่ความหมายหลักๆ จะยังคงเป็นความหมายที่ผู้ส่งต้องการนั่นเอง สิ่งที่แตกต่างกันในความหมายโดยนัยของผู้รับสารแต่ละคน จึงเป็นรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีการทางสัญวิทยา เป็นเครื่องมือในการตีความหมายของตัวบทในเฟซบุ๊กของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งเป็นสื่อทางการเมืองชนิดหนึ่ง ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันความคิด และจะช่วยให้การผลิตระบบคิดแพร่กระจายสู่สังคมได้อย่างง่ายดาย เพื่อวิเคราะห์ความหมายของหน่วยการสื่อสารที่เล็กที่สุดที่เรียกว่า “สัญลักษณ์” ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งวิธีการทางสัญวิทยา เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงความหมายในระดับลึกที่สุด หรือที่เรียกว่า ความหมายระดับที่สองหรือความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ที่ไม่สามารถสังเกตเห็นด้วยการอ่านแบบธรรมดา แนวคิดสัญวิทยา (Semiotics) จึงเหมาะสมที่สุดที่จะถูกนำมาใช้เพื่อตอบคำถามของวัตถุประสงค์งานวิจัย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย (Democracy)

คำว่า “ประชาธิปไตย” ถอดคำศัพท์มาจากภาษาอังกฤษ “Democracy” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ “Demo” แปลว่าประชาชน และ “Kratein” แปลว่า “การปกครอง” เมื่อรวมกันเข้าแล้วมีความหมายว่าเป็นรูปแบบการปกครองแบบหนึ่งที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ เป็นผู้ใช้อำนาจ ในการปกครองด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นหลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตย “การยอมรับนับถือ ความสำคัญและศักดิ์ศรีของความเป็นศูนย์กลางของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต” (สุนทร ยามศิริ, 2546: 10) รากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับว่าเริ่มต้นมาจากประเทศกรีกโบราณ และได้พัฒนากันมาในบรรดาประเทศยุโรป ตลอดจนสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา

นักปรัชญาทางการเมือง ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ในหลายความหมาย โทมัส ฮอบส์ เน้นว่าการปกครองที่ดีต้องมาจากประชาชน ไม่ใช่อำนาจเทวสิทธิ์ เพื่อในการปกครองระบอบกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองที่ดีที่สุด หากมีกษัตริย์เป็นประมุขในการปกครองแล้วไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาล ในขณะที่จอห์น ล็อก ได้เขียนหนังสือทฤษฎีการเมืองเกี่ยวกับที่มาของอำนาจรัฐว่า อำนาจการเมืองต้องมาจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจไม่ใช่กษัตริย์ ในหนังสือชื่อสองนิพนธ์ว่าด้วยเรื่องการปกครอง (Two Treatises of Government 1690) ซึ่งแนวความคิดการเมืองประชาธิปไตยของล็อก คืออิสรภาพและเสรีภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งเกิดมาด้วยความเท่าเทียมกัน, รัฐบาลมาจากความยินยอมของประชาชน รัฐบาลจึงเป็นเพียงผู้ค้ำจุนปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและต้องมีอำนาจจำกัด และการที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจทางการเมือง ประชาชนจึงมีสิทธิล้มล้างรัฐบาลได้เมื่อไม่ปฏิบัติตามความต้องการของประชาชน นอกนี้ จอห์น ล็อก ยังได้รับการยกย่องว่า เป็นเจ้าทฤษฎีแห่งสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติอีกด้วย

Abraham Lincoln (วิทยุทอล์ก จอร์เจีย, 2523: 16 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ เล็กบุญญาสิน, 2547: 10) ให้ความหมายว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้คือ

การปกครองของประชาชน หมายถึง ประชาชนอยู่ในฐานะที่เป็นเจ้าของรัฐบาล คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองหรือเป็นรัฐบาล สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ถ้าผู้ปกครองบริหารประเทศไม่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้มีผลให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันต่อระบอบการปกครอง ให้ความเอาใจใส่และสนใจกิจการของบ้านเมือง ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่ตนเองต้องการ คอยควบคุมดูแลการบริหารราชการของรัฐบาล ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของรัฐบาล

โดยประชาชน หมายถึง ประชาชนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ปกครองได้ หากได้รับการเลือกตั้ง หรือได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยผู้ปกครองจะไม่จำกัดอยู่ในแวดวงของชนกลุ่มใดกลุ่มใดโดยเฉพาะ อันเนื่องมาจากการมอบอำนาจหรือสืบทอดอำนาจในแวดวงของผู้ปกครอง แต่จะเปิดโอกาสในทุกคนที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติและมีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นผู้ปกครองได้

เพื่อประชาชน หมายถึง ตัวผู้ปกครอง เมื่อได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนให้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลแล้ว จะต้องบริหารประเทศให้เป็นไปตามที่ได้แถลงเป็นนโยบายไว้ในตอนหาเสียง เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องมีวาระในการดำรงตำแหน่งเพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐบาลจะบริหารประเทศเพื่อประชาชน หากไม่เป็นไปตามที่ได้ประกาศไว้ ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนผู้ปกครองเมื่อครบวาระหรือเมื่อมีการเลือกตั้งใหม่

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยมีความหมายครอบคลุม 3 ประเด็น คือ

1) **ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการปกครอง (Democratic as a form of government)** หมายถึงรูปแบบการปกครองที่ยึดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน เป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเลือกตั้งผู้แทน การลงสมัครเลือกตั้งผู้แทน การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน การแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของรัฐบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการปกครองที่อาศัยเสียงข้างมาก อยู่บนพื้นฐานการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน ว่าประกอบด้วยวิจรรณญาณในการตัดสินใจ ชอบด้วยธรรมและมีเหตุผล โดยมีองค์ประกอบของการปกครองคือ รัฐบาล การเลือกตั้งและเสียงข้างมาก

2) **ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม (Democratic as a way of life)** มีความหมายเกี่ยวข้องกับความคิดชอบของบุคคลในชีวิตประจำวัน เป็นวิถีชีวิตรวมถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อสังคม ลักษณะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกได้เป็นข้อ ได้ดังนี้

2.1) เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องไม่ให้ความสำคัญของตัวบุคคลมากกว่าเหตุผล ต้องยอมรับว่าบุคคลนั้นมีข้อจำกัด จะต้องไม่เคร่งครัดในระบอบอาวุโส (Seniority) ไม่ศรัทธาในตัวบุคคลถึงขั้นเป็นปูชนียบุคคลที่ทำอะไรแล้วถูกต้องดั่งงาม ไปหมด จะต้องสามารถวิพากษ์วิจารณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลได้ มีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุและผล เพราะเหตุผลเท่านั้นที่สามารถจรโลงประชาธิปไตยให้ดำเนินไปได้

2.2) รู้จักการประนีประนอม ในสังคมประชาธิปไตย ทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการคิด โดยธรรมชาติในสังคมความคิดของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นความคิดที่แตกต่างย่อมเป็นสิ่งปกติธรรมดาของสังคมประชาธิปไตย ความแตกต่างทางความคิดก่อให้เกิดความสร้างสรรค์และพัฒนา การที่จะประสานความคิดที่แตกต่างของแต่ละคนได้ ก็ต้องอาศัยการประนีประนอม ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรงหรือแตกหัก ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เพราะหากมีการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงหรือแตกหักแล้ว ย่อมแสดงว่ามนุษย์ไม่มีเหตุผล ย่อมขัดกับหลักความเชื่อพื้นฐานของประชาธิปไตยว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุและผล

2.3) มีระเบียบวินัย คนในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายเสมอ จะต้องช่วยกันทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยไม่ให้ผู้ใดมาละเมิดได้ตามอำเภอใจ แม้ว่าสิทธิเสรีภาพ จะเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และต้องไม่ใช่สิทธิของเราไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น หากเห็นว่ากฎหมายฉบับใด บัญญัติขึ้นมาอย่างไม่เป็นธรรม จะต้องหาทางเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น มิใช่ใช้วิธีการฝ่าฝืนไม่ยอมรับ เพราะจะทำให้เป็นปัญหาอื่นๆ ตามมา

2.4) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นความรู้สึกที่ว่าประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงต้องมีหน้าที่ในการรักษาสาธารณสมบัติ มีหน้าที่ปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี จิตสำนึกดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นจากการที่ตนสำนึกว่า การที่ตนได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ และดำรงอยู่ได้เพราะสังคมเป็นส่วนรวมของทุกคน

3) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (Democratic as Ideology) อุดมการณ์ประชาธิปไตย ยึดหลักการสำคัญ ในเรื่องของ ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพและภราดรภาพ ผู้ที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยต้องเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ทุกคนว่ามีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ลักษณะของอุดมการณ์ประชาธิปไตยคือ

3.1) สิทธิเสรีภาพ ในระบอบประชาธิปไตย ถือว่า บุคคลมีอำนาจโดยชอบธรรม หรือมีความสามารถที่จะทำการได้โดยชอบธรรม สิทธิของบุคคลสามารถยอมรับได้โดยธรรมเนียมประเพณี หรือกฎหมาย ในด้านของเสรีภาพ ถือว่าบุคคลย่อมมีอิสระในการกระทำการใดก็ได้ตามความปรารถนา ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การโฆษณา เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการสมาคม หรือรวมกลุ่ม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย สิทธิส่วนบุคคล

3.2) ความเสมอภาค ระบอบประชาธิปไตยมีความเชื่อว่า คนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐเหมือนกัน ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย มี 5 ประการคือ ความเสมอภาคทางการเมือง ความเสมอภาคต่อการปฏิบัติของกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาส ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ และ ความเสมอภาคทางสังคม

3.3) ภราดรภาพ อุดมการณ์ของประชาธิปไตย ด้านภราดรภาพ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ในความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ และปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง โดยไม่แบ่งเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น วรณะ และความลัทธิเชื้อ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย (Democracy) เกิดขึ้นครั้งแรกในนครรัฐเอเธนส์ มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ในศตวรรษที่ 17 นักคิดที่มีชื่อเสียง ได้นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ซึ่งแนวคิดนี้ได้กลายมาเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย ปัจจุบันเรียกว่าประชาธิปไตยตัวแทน ระบอบการปกครองการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง ให้มีความสำคัญกับคุณค่าของเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม แนวคิดของประชาธิปไตยยุคใหม่ จึงมีความหมายที่กว้างและครอบคลุม ทั้งในแง่ของการปกครอง วิถีชีวิตและอุดมการณ์ ดังนั้น ในการศึกษากระบวนการสร้างสัญญาทางการเมืองของกบปส.ผู้วิจัยจึงได้จำแนกเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความเป็นประชาธิปไตยได้ดังนี้ คือ

1) **ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง** คือ ในสังคมประชาธิปไตย ทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการคิด โดยธรรมชาติในสังคมความคิดของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นความคิดที่แตกต่างย่อมเป็นสิ่งปกติธรรมดาของสังคมประชาธิปไตย ความแตกต่างทางความคิดก่อให้เกิดความสร้างสรรค์และพัฒนา การที่จะประสานความคิดที่แตกต่างของแต่ละคนได้ ก็ต้องอาศัยการประนีประนอม ไม่แก้ปัญหาค ด้วยความรุนแรงหรือแตกหัก ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เพราะหากมีการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงหรือแตกหักแล้ว ย่อมแสดงว่ามนุษย์ไม่มีเหตุผล ย่อมขัดกับหลักความเชื่อพื้นฐานของประชาธิปไตยว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล

2) **การเลือกตั้ง (Election)** คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกว่าหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ (Ideology) นโยบาย (Policy) และวิสัยทัศน์ (Vision) ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง (สโรช สันตะพันธุ์, 2548: ออนไลน์)

การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะผลของการเลือกตั้งจะตัดสินว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นผู้ปกครองประเทศประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเสนอตัวเข้ารับใช้ส่วนรวมโดยการสมัครรับเลือกตั้ง และเปิดโอกาสให้พลเมืองใช้สิทธิในการเลือกบุคคลที่ตนต้องการให้เป็นผู้ปกครองหรือเป็นผู้ใช้สิทธิเป็นปากเสียงแทนตนในสภา (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุชม นวลสกุล, 2549: 18)

3) **ความเป็นพลเมือง** สิ่งหนึ่งที่จะทำให้สังคมไทยมีความสงบสุขและเกิดสันติสุขได้ คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย มีหลักประเพณีประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย และดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่การทำให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมี แต่สิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องสิ่งแรกคือ พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย มีหลัก 3 ประการ คือ

3.1) **เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์** ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้ การมีอิสรภาพและความเสมอภาค การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม ยอมรับความแตกต่างของทุกคน

3.2) เคารพสิทธิ เสรีภาพและกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม คือ การให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ กฎ กติกาของสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

- รู้จักสิทธิและเสรีภาพของตนเอง โดยรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของอธิปไตยและเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

- เคารพและปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองของผู้อื่นและของชุมชน โดยไม่ให้ผู้ใดล่วงละเมิดอันขัดต่อกฎหมาย

- เคารพกฎกติกาสังคม โดยกฎกติกานั้นต้องตั้งอยู่บนความยุติธรรมและความชอบธรรม หากยังมีกฎกติกาที่ไม่ยุติธรรมและไม่ชอบธรรม ก็ย่อมสามารถปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกตามครรลองหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย มิใช่ใช้วิธีการอื่นใดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

- ยึดหลักนิติรัฐ (Rule of Law) โดยมีหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมือง มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยบุคคล กลุ่มคน หรือรัฐ

สิทธิ เสรีภาพ คืออะไร

สิทธิ (Rights) หมายถึง สิทธิเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนตามธรรมชาติที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่มีใครล่วงละเมิดได้ทุกคนที่เกิดมามีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอดและต้องมีชีวิตอยู่อย่างสมเกียรติและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาตินี้ แม้เมื่อยังไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิก็ยังมีอยู่

เสรีภาพ (Freedom) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่เบียดเบียนสังคม หรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือสิทธิของส่วนรวม เราจึงเห็นว่ามีการใช้คำ 2 คำนี้พร้อมกัน คือสิทธิและเสรีภาพ ในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มักจะใช้คำว่าสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงออก หรือสิทธิและเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว เป็นต้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง เป็นสิทธิ เสรีภาพเกี่ยวกับการที่สามารถเรียกร้องความต้องการขั้นพื้นฐานจากรัฐในฐานะที่เป็นราษฎรของรัฐได้ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้การสนองตอบในรูปของบริการสาธารณะ ถือเป็นสิทธิที่จะร้องขอได้ จะรับเอาได้หรือเป็นสิทธิที่ติดตัวมา โดยเกิดขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองหรือราษฎรของรัฐ โดยที่รัฐไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือความช่วยเหลือด้วยการเพิกเฉยไม่กระทำการตอบสนองตามข้อเรียกร้องของประชาชน ซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองได้ เช่น

- สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา
- สิทธิของผู้บริโภค
- เสรีภาพในการชุมนุม
- เสรีภาพในการรวมตัวเป็นหมู่คณะ

- สิทธิการรับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ
- เสรีภาพการจัดตั้งพรรคการเมือง
- สิทธิในการได้รับการบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ
- สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ
- สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐ
- สิทธิในการคัดค้านการเลือกตั้ง
- สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและข้อบัญญัติท้องถิ่น
- สิทธิในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติ

และระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ การใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้นมีขอบเขตจำกัดตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 เฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามหมวด 3 และเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามหมวด 5 เท่านั้น

จากที่กล่าวข้างต้นสิทธิเป็นสิ่งที่จะร้องขอได้ หรือจะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ติดตัวมาโดยเกิดขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองของรัฐ ซึ่งการได้รับความยุติธรรมจากการใช้สิทธิสำคัญกว่าการได้รับประโยชน์จากสิทธิที่เท่ากัน เช่น พลเมืองที่เป็นเด็กได้รับสิทธิการศึกษาภาคบังคับฟรี แต่พลเมืองที่เป็นผู้ใหญ่ได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง ขณะที่พลเมืองที่ด้อยโอกาสจะได้รับสิทธิการสงเคราะห์จากรัฐ ทั้งที่คนปกติทั่วไปไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว

ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง จึงเป็นสิทธิของพลเมืองที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์เท่ากันหากแต่เป็นสิทธิอะไรของใครก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบในการสนองตอบต่อการใช้สิทธินั้น กล่าวคือ พลเมืองที่เป็นเด็กย่อมสามารถเรียกร้องการศึกษาฟรีในภาคบังคับจากรัฐได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ก็ย่อมสามารถเรียกร้องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพของพลเมืองจึงเป็นสิทธิที่สงวนไว้ให้ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาให้ประชาชน

3.3) รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม โดยตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล ดังนั้น หากประชาชนได้เข้าใจในหลักพื้นฐานความเป็นพลเมือง ทั้ง 3 หลักการที่กล่าวข้างต้นอย่างถูกต้องแล้วและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ก็จะทำให้สังคมไทยพัฒนาเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2.4 แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจโดยใช้จุดจูงใจในสาร (Message Appeals)

มิลเลอร์และเบอร์กู (Miller and Burgoon, 1973 อ้างถึงใน อรวรรณ ปิลาพันธ์โอวาท, 2542: 4) ให้คำอธิบายว่า การโน้มน้าวใจใช้เมื่อผู้โน้มน้าวใจตั้งใจจะมีอิทธิพลเหนือผู้ได้รับการโน้มน้าวใจ ส่วนไซมอนส์ (Simons, 1976) สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่าการโน้มน้าวใจมีลักษณะดังนี้

- 1) ผู้โน้มน้าวใจมีความตั้งใจที่จะมีอิทธิพลบางประการเหนือผู้ถูกโน้มน้าวใจ
- 2) โดยปกติผู้ถูกโน้มน้าวใจจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่งและผู้โน้มน้าวใจจะพยายามชักจูงผู้ถูกโน้มน้าวใจให้ยอมรับทางเลือกที่ตนเสนอ
- 3) สิ่งที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการคือการเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างหรือการดำรงไว้ซึ่งความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อของผู้ถูกโน้มน้าวใจ ซึ่งจะส่งผลต่อปัจจัยอื่นอันได้แก่ อารมณ์ พฤติกรรม เป็นต้น

กลยุทธ์ที่สำคัญของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจมีหลายวิธีด้วยกัน ซึ่งมิลเลอร์และเบอร์กู (Miller and Burgoon, 1973 อ้างถึงใน อรวรรณ ปิลาพันธ์โอวาท, 2542: 208) เสนอว่ากลยุทธ์สำคัญมี 2 วิธีดังนี้

วิธีแรก เรียกว่า “เท้าค่ออย่างเข้าประตู” (“Foot in the door” Technique) ความหมายของวิธีนี้ คือ ผู้ส่งสารพยายามโน้มน้าวใจผู้รับสารด้วยการขอร้องที่ละเล็กที่ละน้อยไปจนมาก ข้อสมมติฐานคือ การขอร้องในตอนแรกจะฟังดูมีเหตุผลมากจนคนมักไม่ค่อยปฏิเสธและคำขอร้องที่มากขึ้นๆ จะตามมาจนผู้ส่งสารประสบความสำเร็จในการโน้มน้าวใจได้ไม่ยาก ตัวอย่างเช่น ผู้ส่งสารขอร้องให้ผู้รับสารติดสติ๊กเกอร์สนับสนุนมูลนิธิหรือองค์กรของคนไวย่านกระจกรถฝ่าห้องทำงาน การขอร้องครั้งต่อไปให้ช่วยบริจาคเงินซึ่งทวีจำนวนขึ้นเรื่อยๆ คงไม่ยากนัก

วิธีที่สอง เรียกว่า “ประตูใส่หน้า” (“Door in the face” Technique) วิธีนี้ตรงข้ามกับวิธีแรก คือ ผู้ส่งสารขอร้องในปริมาณมากที่สุดจนเชื่อแน่ว่าจะถูกปฏิเสธ เมื่อได้รับการปฏิเสธ ผู้ส่งสารจะค่อยลดปริมาณการขอลง ซึ่งคือจำนวนการขอร้องที่ต้องการ สมมติฐานของกลยุทธ์นี้คือ ผู้รับสารภายหลังที่ถูกบีบบังคับจากการขอครั้งแรกมีแนวโน้มที่จะยอมตามในการขอครั้งที่ 2 ตัวอย่างของการขอครั้งนี้คือ การขอจากอิรักเพื่อยุติสงครามอ่าวเปอร์เซีย อิรักขอให้ฝ่ายพันธมิตรยกเลิกหนึ่งสงครามทั้งหมด ให้ฝ่ายพันธมิตรบูรณะประเทศให้อิรักและให้คูเวตเป็นมณฑลหนึ่งของอิรัก ซึ่งเมื่อในที่สุดแล้ว อิรักรู้ว่าฝ่ายพันธมิตรจะไม่ยอมตามคำร้องนั้นและต้องมีการเจรจาต่อรอง ซึ่งอาจจะเป็นระดับที่อิรักต้องการ (คือมีสมมติฐานเล็กๆ ในใจว่าได้มากกว่านั้นก็ดี) จึงเรียกร้องสูงมากในขั้นแรกๆ

1. จุดจูงใจในการ (Message Appeals)

การจูงใจ คือการพยายามทำให้บุคคลอื่นเปลี่ยนการกระทำ หรือทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมให้เกิดการยอมรับและเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งรวมทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและการกระทำ ซึ่งหลักสำคัญที่สุดในการจูงใจ คือ ต้องทำให้มนุษย์ประจักษ์ชัดแก่ใจตนเองว่า ถ้าเชื่อและเห็นคุณค่า หรือกระทำตามที่ผู้จูงใจ ชี้แจงหรือชักนำแล้ว ก็จะได้รับผลตอบแทนของความต้องการขั้นพื้นฐานของตนนั่นเอง (อรวรรณ ปิลาันธ์โอวาท, 2542: 208) ดังนั้น ในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ กปปส. ก็เช่นกัน การที่แกนนำจะต้องทำให้ประชาชนมีอุดมการณ์เดียวกับตนให้ได้นั้น ความสามารถในการจูงใจให้ประชาชนเห็นคล้อยตาม หรือมีทัศนคติเดียวกันกับตนจึงมีความสำคัญ

อรวรรณ ปิลาันธ์โอวาท (2542: 209) กล่าวว่า การจูงใจในสาร (Message appeals) หลังจากที่ถูกผู้ส่งสารตัดสินว่า จุดประสงค์หรือเป้าหมายในการส่งสารคืออะไร ผู้ส่งสารต้องพยายามเรียบเรียงโดยใช้กลยุทธ์ต่างๆดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็น “เท่าค้อย่างเข้าประตู” หรือ “ประตูใส่หน้า” นอกจากนี้ผู้ส่งสารจะต้องรู้จักจุดจูงใจในสาร ซึ่งอาจจะเป็นทางด้านชีววิทยา (ความต้องการทางด้านสรีระ) หรือเป็นจุดจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Motives) ทั้งนี้การโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบอ้างอิงของตนเอง ซึ่งจุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่

1) **จูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals)** ตัวอย่างของการจูงใจ เช่น เลิกสูบบุหรี่ เลี่ยงเกิด การสูบบุหรี่จะทำให้เกิดมะเร็งในปอด มีการศึกษาด้านการจูงใจ โดยใช้ความกลัวพบว่า ความกลัวในระดับต่ำ มีผลในการโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้ามีความกลัวมากเกินไป ผู้รับสารจะเกิดความกระวนกระวาย แทนที่เขาจะสนใจในสาร แต่จะไปสนใจความกระวนกระวายของตนเอง แทน ในการวิจัยที่สหรัฐอเมริกาพบว่า ระดับของการใช้ความกลัว แปลไปในทางเดียวกับความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร นั่นก็คือ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง เขาสามารถใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้ส่งสารสามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ พบว่าความสัมพันธ์ของหัวข้อของการ โน้มน้าวใจ มีความสัมพันธ์และระดับความกลัวที่จะใช้กับผู้รับสารคือ ถ้าผู้รับสารรู้สึกตัวเองเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวระดับสูงมาโน้มน้าวใจ เช่น ถ้าผู้ส่งสารพูดถึงอันตรายจากคอเลสเทอรอลและผู้ฟังเป็นผู้สูงอายุ การใช้ความรู้ระดับสูง จะได้ผลมากกว่าผู้ฟังที่เป็นเพลงเด็ก ๆ

2) **จูงใจใช้อารมณ์ (Emotion Appeals)** นักวิจัยชาวตะวันตกได้ทำการทดลองและพบว่าสารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ตามปกติการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์ จะมีวิธีการต่อไปนี้คือ

2.1) การใช้ภาษาที่สื่ออารมณ์

เพื่อบรรยายสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด เช่น แทนที่จะพูดว่า “การคิดที่จะสร้างหอคอยให้สูงเทียมฟ้า เช่นหอคอยไอเฟล หรือหอคอยโตเกียวขึ้นในกรุงเทพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ต้องมีการไตร่ตรองให้รอบคอบ เพราะจะมีปัญหาต่างๆตามมาอย่างไม่ต้องสงสัย นอกเหนือจากเรื่องงบประมาณ ผู้ที่เสนอความคิดขึ้นมาไม่ควรคิดทำเพียงเพราะอยากจะทำ หรือช่วยให้หัวหน้ามีผลงาน เสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไป แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ มิฉะนั้นจะถูกตำหนิได้” ขณะที่สารที่ใช้ภาษาสื่ออารมณ์ อาจพูดว่า “การที่คิดจะสร้างหอคอยให้สูงเทียมฟ้า หรือเทียบว่าเทียมไหลด์หอคอยไอเฟล หรือหอคอยโตเกียว ขึ้นในกรุงเทพเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรใช้หัวสมองไตร่ตรอง ไม่ใช่หัวแม่เท้า เพราะจะมีปัญหาต่างๆประดังประเดมาอย่างไม่ต้องสงสัย นอกเหนือไปจากเรื่องงบประมาณ ผู้ที่เสนอความคิดนี้ขึ้นมา ไม่ควรทำเพียงเพื่อสนองค้นหาของตัวเองหรือเลียแข้งเลียขาเจ้านาย ให้มีผลงานระดับสูงขึ้นไป เขาหรือพวกเขาเหล่านี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ มิฉะนั้นอาจถูกตำหนิได้ว่าคอยแต่จ้องเลียนแบบคนอื่น” เป็นต้น การใช้ภาษาสื่ออารมณ์แบบนี้จะก่อให้เกิดความตระหนัก (Awareness) ในตัวผู้รับสาร และการสร้างทัศนคติได้ทั้งบวกและลบ

2.2) การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า

ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่รังเกียจ เดียดฉันท์ ผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่กับความคิดเก่า ก็อาจจะจุดใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้ ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่เป็นบวกหรือลบ เช่นการเสนอรูปของเด็กผู้หญิงเวียดนาม ที่วิ่งหนีระเบิดนาปาล์มร่างกายล่อนจ้อนเพราะแรงระเบิด เป็นหน้าปกนิตยสารที่มีชื่อและจำหน่ายทั่วโลก เป็นรูปที่สะเทือนใจผู้รับสารมากที่สุดรูปแบบหนึ่งเรื่องสงครามเวียดนาม หรือการผู้ปลุกใจให้รักชาติ อาจจะมีรูปผู้นำ ชงชาติ เพื่อสร้างบรรยากาศ

2.3) การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ และมีการทำให้อวัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร

การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนภาษาที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การเสนอรูปเด็กผู้หญิงเวียดนามที่วิ่งหนีระเบิดนาปาล์ม ร่างกายล่อนจ้อนเพราะแรงระเบิด และร้องไห้ด้วยความตกใจ รูปนี้เป็นหน้าปกนิตยสารที่มีชื่อ และจำหน่ายทั่วโลก เป็นรูปที่สะเทือนใจผู้รับสารมากที่สุดรูปแบบหนึ่งในเรื่องสงครามเวียดนาม หรือการผู้ปลุกใจให้รักชาติ อาจจะมีรูปผู้นำ ชงชาติ เพื่อสร้างบรรยากาศ นอกจากนี้การจุดใจที่ให้เกิดประสิทธิผลที่ดี การทำให้อวัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกัน โดยผู้ส่งสารอีกด้วย ซึ่งวิธีการนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เข้าเจือปน ผู้พูดต้องมีอากัปกิริยา ท่าทาง น้ำเสียง ประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตามมากกว่า ท่าทางที่เฉยเมย ผู้ฟังก็จะถูกโน้มน้าวใจได้ยาก

3) จูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals) วิธีนี้ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจ จากผู้รับสารซึ่งเขียนหรือพูด เพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสารและวิธีการแก้ไข เช่น ภาวะช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในประเทศที่ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับแค้นคับข้องใจ ในหมู่ประชาชน ด้วยการหยิบยกเรื่องนายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งขึ้นมาเป็นจุดจูงใจ

4) การจูงใจโดยใช้วิธีโน้มน้าวใจด้วยการใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals) ด้วยการลดความเครียด อาจทำได้โดยวิธีการเขียนประชดประชันแตกตั้น เป็นต้น

5) การจูงใจโดยใช้การให้รางวัล (Rewards as Appeals) ปกติแล้วสารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร จะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง สารที่มีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมาก ก็จะเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจกับคน ได้มากกว่า เอเวอเรตต์ โรเจอร์ ได้ยกตัวอย่างการให้เงินเป็นสิ่งตอบแทน สำหรับการทำหมันในประเทศเอเชียหลายประเทศ พบว่า ยิ่งให้เงินมากเท่าใด ก็จะมีชาวบ้านมารับการทำหมันมากขึ้นเท่านั้น ในประเทศไทย เรามักพบเสมอว่า ผู้แทนที่พูดโน้มน้าวใจชาวบ้านให้ไปลงคะแนนเสียงให้ตนมักจะจูงใจได้ ถ้ามีเงินทองหรือวัตถุเป็นสิ่งตอบแทนเพิ่มไปด้วย กรณีดังกล่าวข้างต้น มีผู้โต้แย้งว่า สิ่งที่โน้มน้าวใจไม่ใช่การสื่อสารแต่เป็นเงินหรือรางวัล จึงถือว่าไม่ใช่บทบาทของการสื่อสารเพื่อการ โน้มน้าวใจอย่างแท้จริง บทบาทของการสื่อสารนี้ จะเห็นได้ชัดขึ้น ถ้ารางวัลที่ฟ่วงมาไม่ใช่รูปธรรม เช่น ผู้พูดอาจจะโน้มน้าวใจผู้ฟัง ให้เลือกคนเข้าเป็นผู้แทนราษฎร ได้ ถ้าโน้มน้าวใจว่าจะผลักดันกฎหมายที่ลดภาษีเงินได้ นายกฯของไทยที่มาจาก การเลือกตั้ง อาจมีแนวโน้มที่จะได้รับเลือกเป็นผู้นำประเทศอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเขาโน้มน้าวใจให้เห็นว่า ผลงานของเขาจะก่อให้เกิดผลดีในอนาคตอย่างไร เป็นต้น

6) การจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) แท้จริงแล้วการจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมา ถือเป็นแรงจูงใจแต่แรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้ เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนาและค่านิยมต่างๆ เช่น การนิยมพรหมจรรย์ในหญิงสาวก่อนการสมรส การที่จะสื่อสาร โดยใช้แรงจูงใจต้องมีการวิเคราะห์ผู้ฟังอย่างมาก เพราะคุณธรรมค่านิยม หรือแรงจูงใจอย่างหนึ่ง อาจจะมี ความหมายมาก ในผู้ฟังคนหนึ่ง ในขณะที่ผู้ชายคนหนึ่งอาจจะไม่รู้สึกละเลย

แรงจูงใจในสาร จึงเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ที่ใช้ในการโน้มน้าวใจ ซึ่งผนวกเข้าไปกับการเตรียมสารหลังจากที่เลือกแล้วว่าจะมีวิธีการจัด เรียบเรียงสารอย่างไร ผู้ส่งสารต้องคิดถึงจุดจูงใจที่ต้องใช้ อาจจะใช้ความกลัว ใ้รางวัล หรือการจูงใจแบบอื่น ความแตกต่างสำคัญยิ่งระหว่างสารที่มุ่งให้ข้อมูลกับสารที่มุ่งการจูงใจ คือสารประเภทหลังจะเน้นที่จุดจูงใจ และเนื่องจากในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) อันหมายถึงความชำนาญในการให้เหตุผล รวมไปถึงการโน้มน้าวใจ หากผู้ส่งสารมีความสามารถในการเรียบเรียง จัดระบบความคิด แล้ว

นำเสนอได้น่าเชื่อถือ การสื่อสารนั้นก็จะเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัย จึงใช้แนวคิดเรื่องแรงจูงใจในการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำคนสำคัญของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media)

สื่อสมัยใหม่ (New Media) หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัลซึ่งสามารถกระจายข่าวสารไปอย่างรวดเร็วและกว้างไกล นอกจากนี้ Ronald E. Rice (1985 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2555: 16) ว่า สื่อใหม่มีลักษณะสำคัญคือ การขยายรสสัมผัสของมนุษย์ให้กว้างขวางและสลับซับซ้อนมากขึ้น คุณลักษณะที่สำคัญของมันคือการปฏิสัมพันธ์และการนำไปใช้ในอาณาจักรของสื่อเดิมได้ เช่น การแทนที่บุคคล (e-mail) ใช้แทนการสื่อสารในกลุ่ม (video conference) หรือกล่าวได้อีกแบบคือ สื่อใหม่สามารถจะเข้ามาทำงานในทุกบริบทที่สื่ออื่นๆ ได้ปฏิบัติการอยู่แล้ว

โรเบิร์ต เค โลแกน (R.K. Logan, 2010 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2555: 18) ได้เสนอแนวคิดเรื่องสื่อใหม่ ซึ่งครอบคลุมมิติต่างๆ ของสื่อใหม่อย่างกว้างขวาง ซึ่งได้นำเสนอคุณลักษณะของสื่อใหม่เอาไว้ดังนี้

1) สื่อใหม่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) ในกรณีของการสื่อสารแบบทางเดียวนั้น ท่ามกลางกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ผู้รับสาร (ฟัง/อ่าน/ดูชม) จะถูกแปรสภาพให้กลายเป็น “ผู้รับสารที่ passive” แต่ทว่าในสื่อใหม่แทบจะทุกประเภท เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บบล็อก หรืออีเมล ฯลฯ ที่ถือว่าเป็นสื่อใหม่นั้น ล้วนแล้วแต่เอื้ออำนวยให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางขึ้นมา กล่าวคือ ผู้รับสารสามารถจะมีปฏิริยาต่อทั้ง “ตัวข่าวสาร” และ “ผู้ผลิต/ผู้ส่งข่าวสาร” ได้ ดังนั้น สถานะหรือสถานะของผู้รับสารจึงเปลี่ยนมาเป็นผู้รับสารที่ active

โลแกน (Logan) วิเคราะห์ว่า เพียงแค่รูปแบบการสื่อสารสองทางที่เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่อใหม่นี้ก็ก่อผลกระทบต่อเนื่องตามมามากหลายประการ เช่น

- การสื่อสารรูปแบบนี้ทำให้ “การเสวนา” (Dialogue) และการแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) สามารถเกิดขึ้นได้โดยผ่านช่องทางการสื่อสารแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพหรือเสียงก็ตาม

- รูปแบบการสื่อสารเช่นนี้ทำให้ผู้รับสารมีโอกาสที่จะทดสอบ “ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร” ที่ส่งมาได้ (Reliability of Information) เช่น สามารถถามซ้ำกลับไปได้

- ความรวดเร็วของสื่อใหม่แม้จะเป็นการสื่อสารสองทางก็ตาม อันที่จริง การสื่อสารสองทางในอดีตนั้นก็เคยมีรูปแบบอยู่บ้างแล้ว เช่น การสื่อสารสองทางผ่านสื่อการเขียน (เช่น การเขียนจดหมายโต้ตอบ) หรือการสื่อสารสองทางผ่านสื่อเสียง เช่น การโทรศัพท์ แต่ทว่าบรรดาสื่อใหม่

เช่น อีเมลล์ หรืออินเทอร์เน็ตสามารถจะสื่อสารสองทางผ่านสื่อ/ช่องทางการสื่อสารได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อการเขียน สื่อภาพ สื่อเสียงที่มีความรวดเร็วกว่ารูปแบบการสื่อสารในอดีต ดังเช่น เฟซบุ๊กของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีการโพสต์เนื้อหาที่เป็นรูปภาพและคำบรรยาย มากที่สุดเพื่อการเข้าถึงที่ง่ายต่อการเข้าใจและมีความรวดเร็ว เป็นต้น

2) สื่อใหม่ง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศ (Ease of access to and dissemination of information)

ในขณะที่ผู้ชม/ผู้รับสารจากสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ก็ตาม ไม่สามารถจะควบคุมการไหลของข่าวสารข้อมูลได้ นอกจากควบคุมด้วย “การปิดรับ” เท่านั้น แต่ทว่ากับสื่อใหม่แล้ว ผู้รับสารสามารถที่จะเข้าถึงและควบคุมการไหลของสารสนเทศได้ ซึ่ง นับเป็นข้อเด่นอย่างมากของการส่งผ่าน/การรับสารสนเทศของสื่อใหม่นี้

ตัวอย่างใหม่ๆ ของสื่อใหม่ที่เป็นประจักษ์พยานให้เห็นถึง “ความง่ายต่อการเข้าถึง” สารสนเทศของสื่อใหม่ก็เช่นกัน การมีเครื่องมือช่วย เช่น Hypertext search Engine www. รวมทั้ง Google ที่เพียงใส่คำที่ต้องการค้นหาเข้าไปเท่านั้น

โลแกน (Logan) แสดงทัศนะว่า เครื่องมือช่วยของสื่อใหม่บางประเภทเช่น Hypertext นั้นได้ช่วยขยายเรื่องความสามารถใน “การรู้เท่าทันสื่อ” (Media literacy) ให้เป็นไปได้มากยิ่งขึ้น เพราะ ผู้รับสารสามารถที่จะติดตามตรวจสอบ ไปยัง Text อื่นๆ ได้และนี่เท่ากับเป็นการสวนกลับแนวคิดเรื่อง ผลกระทบด้านลบและการรู้เท่าทันสื่อมวลชน

สำหรับผลต่อเนื่องในเรื่องความง่ายของการเข้าถึงและแพร่กระจายสารสนเทศมีดังนี้

(1) ลักษณะความเป็นดิจิทัลของสื่อใหม่เช่น วิทยุและโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ได้ช่วยเปิดช่องทางและประเภทรายการของวิทยุและโทรทัศน์ให้มีปริมาณมากมายอย่างที่สื่อมวลชนแบบเดิม (ระบบอนาล็อก) ไม่สามารถจะทำได้

(2) ความง่ายในการเข้าถึง (การสื่อสารขาเข้า) การแพร่กระจาย (การสื่อสารขาออก) ได้ช่วยปิดช่องว่างระหว่างการเล่นบทเป็น “ผู้ส่ง” และ “ผู้รับ” ให้หมดไป กล่าวคือ ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารสนเทศของสื่อใหม่สามารถที่จะเล่นบทเป็นทั้ง “ผู้รับ” และเปลี่ยนกลับมาเป็น “ผู้ส่งสาร” ได้ คุณลักษณะข้อนี้จะส่งผลสืบเนื่องอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งต่อมิติต่างๆของสังคม ตัวอย่างเช่น การสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ด้านข่าวสารทางการเมือง (New Environment) ที่ผู้ปกครองประเทศเคยปิดกั้น หรือควบคุม/ปกปิด ตัวอย่างเช่น การที่รัฐบาลปราบปรามประชาชนด้วยการใช้ความรุนแรงจะไม่สามารถปิดข่าวต่อไปได้ เมื่อผู้คนสามารถใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพแล้วเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

(3) ความง่ายในการเข้าถึงและแพร่กระจายทำให้สื่อใหม่สามารถเพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนแบบเดิมๆ ได้หลายประการเช่น

- การแพร่กระจายข่าวสารเพิ่มเติมจากช่องทางการสื่อสารแบบปกติ (ที่ผ่านสื่อมวลชน)
- การกระตุ้นให้ผู้ที่ได้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนอง (เช่น การมีพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น)
- การก่อรูป (Shape) ของปฏิกิริยาตอบสนองให้รวมตัวเป็นกลุ่มก้อน (เช่น การล่าถอยเซ็นต์)
- การสร้างข้อเท็จจริงใหม่ๆ (เช่น การส่งคลิปวิดีโอไปเผยแพร่ใน YouTube)

กล่าวโดยสรุป บทบาทหน้าที่ใหม่ๆ ดังกล่าวนี้นำไปสู่สื่อใหม่ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีโอกาสที่จะกลายเป็น “พาหะแห่งการเปลี่ยนแปลง” (แทนที่จะเป็นพาหะของการธำรงรักษาอำนาจเดิม) และเป็น “ผู้สร้างประวัติศาสตร์” (แทนที่จะเป็นเพียงผู้บันทึกประวัติศาสตร์) ในสังคมยุคก่อนมีสื่อใหม่นั้น อันที่จริงพวกเราที่รู้ว่า “ความจริง” (Truth) นั้น มีข้อเท็จจริงแบบง่ายๆ ที่แพร่กระจายอยู่ในสังคม เช่น ข่าวสารที่รัฐบาลเผด็จการกรอกหูประชาชนอยู่ทุกวัน แต่ทว่าด้วย “อำนาจ” ของกลุ่มผู้ปกครอง ก็ทำให้ประชาชนไม่สามารถจะเข้าถึงหรือขาดหนทางที่จะเผยแพร่ข้อเท็จจริงได้จนกว่ากลุ่มผู้ปกครองจะหมดอำนาจได้ แต่ทว่าในสังคมยุคสื่อใหม่นั้นประชาชนไม่จำเป็นต้องรอคอยจนถึงวันนั้น เพราะสื่อใหม่จะเล่นบทบาทให้ช่องทางการสื่อสารอยู่ในมือประชาชน ตัวอย่างการรั่วไหลของข่าวสารจากหน่วยข่าวกรองของสหรัฐที่ Wiki Leak นำมาเผยแพร่เป็นประจักษ์พยานได้อย่างดี

จากคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า “สื่อใหม่นั้นมีคุณสมบัติ ความเป็นประชาธิปไตยที่บรรจุอยู่ในตัวสื่อเองอยู่แล้ว” คุณลักษณะดังกล่าวจึงเหมาะสมที่จะทำให้อำนาจกลายเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารในการสร้างสังคมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้อย่างจริงจัง (แบบที่สื่อมวลชนที่เคยเป็นความหวังรุ่นพี่มาก่อนไม่สามารถกระทำได้เพราะคุณลักษณะรวมศูนย์ที่ไม่เอื้ออำนวย)

3) สื่อใหม่มีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันทางไซเบอร์ (Social collectivity & Cyber-cooperation) อันที่จริง การสื่อสารทุกประเภทตั้งแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การเขียนจดหมาย การประชุมกลุ่ม ฯลฯ ก็ล้วนแล้วแต่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคมทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างประการแรกระหว่างสื่อแบบเดิมกับสื่อใหม่ในประเด็นนี้ก็คือ ในขณะที่โทรศัพท์ การพูดคุยหรือจดหมายนั้น จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ แต่ก็ต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยหรือรู้จักกันมาก่อน หากทว่าสื่อใหม่นั้นกลับสามารถทำให้เราติดต่อสัมพันธ์แม้แต่กับคนแปลกหน้าได้

สำหรับรูปแบบการร่วมมือที่เกิดจากสื่อใหม่นั้นอาจจะมีได้อย่างน้อย 4 รูปแบบ คือ

(1) การรวมกลุ่มของคนที่มีความสนใจร่วมกัน (Collective Interest) เช่น ในห้องต่างๆของหน้าเว็บไซต์พันทิพย์

(2) การรวมกลุ่มเพื่อตัดสินวินิจฉัยร่วมกัน (Collective Judgment) เช่น blog ที่เขียน review ผลิตภัณฑ์สินค้าต่างๆ หรือหน้าเว็บแนะนำภาพยนตร์ เพลง หนังสือ ฯลฯ

(3) การรวมกลุ่มเพื่อแบ่งปันทรัพยากรกัน (Collective Resource) ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดก็คือ Bit Torrent

(4) การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันทำโครงการต่างๆ (Collective Project) ตัวอย่างเช่น Wikipedia

แน่นอนว่า การรวมกลุ่มผ่านโลกไซเบอร์นี้ย่อมถูกนำมาใช้ทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่นเดียวกับการสื่อสารอื่นๆ ที่เคยมีมาในอดีต

กระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมือง จำเป็นจะต้องใช้สื่อที่มีความรวดเร็ว และสามารถเข้าถึงได้ง่าย สื่อใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่อย่างเช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) จึงเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถกระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองประสบความสำเร็จในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นสื่อของผู้รับสารยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นทั้งผู้รับและผู้ส่งในเวลาเดียวกัน ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดสื่อใหม่นี้ มาวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เพื่อหาผลการวิจัยว่า ปัจจัยหรือคุณสมบัติไหนที่ทำให้เฟซบุ๊ก (Facebook) นำไปสู่การสร้างเครือข่ายและการรวมตัวที่หลากหลาย ซึ่งจะได้นำเสนอผลการวิจัยในบทต่อไป

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆทางการเมือง

อุบลพรรณ กระจำโพธิ์ (2553) ศึกษาเรื่องการเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ พบว่า เป็นการเคลื่อนไหวภายใต้สถานการณ์ที่ปัจจัยภายนอกกล่าวคือ รัฐบาลที่มีนโยบายการใช้ความรุนแรงและกฎหมายเข้ามาควบคุมการชุมนุม โดยอีกด้านหนึ่งก็มีความพยายามในการสอดประสานกับฝ่ายต่อต้านผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนกลุ่ม องค์กรต่างๆ เพื่อลดความชอบธรรมของฝ่ายผู้ชุมนุมและดำรงไว้ซึ่งอำนาจของรัฐบาล ประกอบกับปัจจัยภายใน นปช. แดงทั้งแผ่นดินที่แม้ว่าจะมีลักษณะรูปแบบองค์กรด้านที่เป็นทางการ แต่เมื่อเข้าสู่การต่อสู้ผ่านปฏิบัติการทางการเมืองทำให้มองเห็นการขาดการเตรียมการวางแผนเชิงยุทธวิธีที่เป็นระบบ มี

การกำหนดยุทธวิธีการเคลื่อนไหวลักษณะที่เฉพาะหน้าตามสถานการณ์เป็นหลัก และลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการทั้งภายในหมู่แกนนำ แกนนำย่อย และผู้ร่วมชุมนุม ส่งผลให้นำไปสู่การปราบปรามและประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ในที่สุด

ปณิธาน พิชาลัย (2555) ศึกษาเรื่องการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร พบว่าเป้าหมายการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ต้องการ โค่นล้มรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรนั้นประสบความสำเร็จได้เพราะกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้สื่อในเครือข่ายจัดการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองในการสื่อความหมายให้มวลชนเชื่อว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” พร้อมทั้งผลิตสัญลักษณ์ทางการเมืองต่างๆออกมาไม่ว่าจะเป็นคำขวัญ เพลง เสื้อ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนและตอกย้ำความเชื่อจากประเด็นการเมืองดังกล่าว

2) กลุ่มงานวิจัยสื่อสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมือง เนื้อหาสารทางการเมือง และวาทกรรมทางการเมือง

ณัฐกานต์ กุลณรงค์ (2550) ที่ได้ศึกษา เรื่องการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ พบว่า ในยุคโลกาภิวัตน์อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ การสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณกลุ่มทางสังคมนวมถึงประชาชนต่างใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยมีรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์ (Web Site), กระดานสนทนา (Web Board) และเว็บบล็อก (Blog) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าว คือ สื่อมวลชนกระแสหลัก (โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์) ถูกควบคุมการนำเสนอข่าวสาร และการแทรกแซงการทำงานจากรัฐบาล ทำให้สื่อมวลชนกระแสหลักนำเสนอข่าวสารทางการเมืองด้านเดียว คือ ข่าวสาร หรือความคิดเห็นที่มาจากรัฐบาล หรือจากกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลเท่านั้น, การขยายตัวของสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต, การเติบโตของสื่อทางเลือก และคุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เอื้อต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความสามารถในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคืออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เขมา สมใจ (2551) ศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองในวิกฤติการเมืองไทย ปี 2549 : ศึกษากรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่าวิกฤติทางการเมืองในปี 2549 เป็น ครั้งแรกของประเทศไทยที่องค์กรสื่อสารมวลชนได้ยกระดับตัวเองมาเป็นกลุ่มกดดันทางการเมือง โดยสื่อมวลชนใน

เครือข่ายการจัดการสื่อสารแบบมัดคิมิเคียวที่ก้าวหน้าและล้ำสมัย ได้เข้าร่วมเป็นแกนนำของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และนำเอาเครือข่ายสื่อสารทั้งหมดที่มีอยู่มาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับรัฐบาล และการที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้สร้างวาทกรรม “กู๋ชาติ” และ “เราจะสู้เพื่อในหลวง” ส่งผลให้กลุ่มพันธมิตรฯมีพลังอำนาจและความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล และมีผลต่อการกำหนดคัมภีร์ของชาติว่าคือ “ระบอบทักษิณ” อันเป็นระบอบที่มีการ “ขายชาติ” และทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ขณะเดียวกันพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้สร้างสัญลักษณ์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเสื้อ ผ้าพันคอ ผ้าโพกหัวและอื่นๆ ด้วยสีเหลือง ซึ่งเป็นสีวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ที่สนับสนุนวาทกรรมที่ใช้ในการต่อสู้ทั้งสิ้น ท้ายที่สุดปรากฏการณ์ในการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในครั้งนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า เนื้อหาของสารทางการเมือง มีความสำคัญมากกว่าจำนวนช่องทางในการสื่อสาร เนื่องจากวาทกรรมทางการเมืองที่ทรงพลังของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นั้นเองที่นำมาซึ่งจุดจบของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

จรรินดา กฤษเจริญ (2553) ศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและวาทกรรมของรัฐบาลพลังประชาชน (พฤษภาคม - ธันวาคม 2551) พบว่า ฝ่ายพันธมิตรฯ ใช้กลยุทธ์ทางวาทกรรม 35 กลยุทธ์ และฝ่ายรัฐบาลใช้กลยุทธ์ทางวาทกรรม 31 กลยุทธ์ เพื่อใช้สื่อสารไปยังสาธารณะ ความหมายทั้งนัยตรงและนัยประหวัดนั้นฝังอยู่ในเนื้อหาของทั้งสองฝ่ายยกขึ้นมาเพื่อแสดงเหตุผล ทั้งนี้กลยุทธ์ทางวาทกรรมมีความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ที่ทั้งสองฝ่ายต้องการเผยแพร่ต่อผู้รับสาร วาทกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความหมาย และประกอบสร้างความเป็นจริงให้กับผู้รับสาร เปิดเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของทั้งสองฝ่าย ซึ่งความเป็นจริงที่ทั้งสองฝ่ายพยายามสร้างขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับความรู้และอำนาจ

สุภาพ ติณรัตน์ (2553) ที่ได้วิจัย เรื่อง การสื่อสารทางการเมือง : กรณีศึกษาบทบาทของหมอลำต่อการเลือกตั้งทางการเมือง ระหว่าง ปี 2544-2552 เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กระบวนการการสื่อสารทางการเมือง เริ่มจากนักการเมืองเป็นผู้ว่าจ้างหมอลำทำหน้าที่สื่อสารไปยังประชาชน สารที่ส่งไปยังผู้รับสารเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและผลงานของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัด สาเหตุที่หมอลำเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง คือ แรงจูงใจส่วนบุคคล โดยต้องการส่งเสริม อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ส่วนองค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วยหมอลำ ที่มีชื่อเสียง โครงสร้างเนื้อหาสารไม่แตกต่างกัน ผู้รับสารมีความชื่นชอบหมอลำ กลอนลำที่ใช้มีทั้งที่ แต่งขึ้นเองและนำมาจากผู้อื่น พื้นที่สื่อสารอยู่ในขอบข่ายที่นักการเมืองต้องการมีการแข่งขันสูงและวิธีการหลากหลาย ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองมาก ข้อค้นพบจากการวิจัยสถาบันทางการเมืองและนักการเมืองสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการรณรงค์หาเสียง ในเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการเพิ่มเติมเนื้อหา

สาระของสารที่สื่อไปยังประชาชน ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกที่มีความสำคัญในสังคม

สมควร ศาคร (2554) ศึกษาบทบาททางการเมืองและกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของทหาร ในภาวะวิกฤตทางการเมืองไทย ศึกษากรณีระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ถึงวันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2552 พบว่าบทบาททางการเมืองของทหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 เป็นบทบาททางการเมืองของทหารในการ “หยุดใช้อำนาจของรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร” และ “สร้างกลไกการกลับมาของระบอบทักษิณ” นอกจากนี้การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในครั้งนี้ ทหารมีกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและให้การสนับสนุนทหาร ได้แก่ มีผู้นำกองทัพและโฆษกของกองทัพเป็นผู้ส่งสาร (sender) รวมทั้งการส่งทหารลงพื้นที่ทุกตำบล, ใช้เนื้อหาสาร (message) ที่เป็นการสื่อสารเชิงวิจนะ โดยใช้ภาษาพูด และภาษาเขียนที่ผู้รับสารเข้าใจง่าย เป็นข้อเท็จจริงที่มีเหตุผลประกอบอย่างเพียงพอ รวมทั้งใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ทั้งนี้รูปแบบและเนื้อหาของสารจะต้องผ่านการคัดกรองจากชุดปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ของกองทัพก่อน ใช้ช่องทางการสื่อสาร (channel) ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสาร (receiver) และกำหนดวิธีการสื่อสารทางการเมืองต่อกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารให้เหมาะสม ผลของการสื่อสารทางการเมืองของทหาร (effect) เป็นการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผลสำหรับประชาชนทั่วไปและไม่ได้ผลสำหรับผู้ที่นิยมในรัฐบาลเดิม

3) กลุ่มงานวิจัยที่เน้นการวิเคราะห์การประกอบสร้างและการตีความผ่านภาษาและสัญลักษณ์ทางการเมือง

ญานุสภาค กาญจนวิศิษฐ์ (2547) ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรมราชการนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน พบว่าความหมายจากรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนมี 5 ประเภท คือ การให้ข้อมูลอธิบายการสร้างพัฒนาต่อประเทศ การชี้แจงแก้ต่าง การเล่าปัญหา การอบรมแนะนำ และการวิวาทะฝ่ายตรงข้าม โดยพบว่า การให้ความหมายที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของนายกฯทักษิณ รวมทั้งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างวาทกรรมต่อประชาชนและฝ่ายตรงข้ามผู้ถูกอ้างอิงเพื่อนำไปสู่การสร้างวาทกรรมต่ออำนาจการปกครองและกระบวนการสร้างวาทกรรมราชการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนนั้น แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างปฏิบัติการทางวาทกรรมและปฏิบัติการสังคมวัฒนธรรม โดยปฏิบัติการทางวาทกรรมประกอบด้วย กระบวนการผลิต และกระบวนการบริโภค ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปฏิบัติการทางวาทกรรมในรายการ นายกฯทักษิณคุยกับประชาชนได้แสดงบทบาทหน้าที่เชิงวาทกรรม 3 ประการคือ 1) บทบาทในการสร้าง อัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ อันนำมาซึ่งการยอมรับไว้วางใจเชื่อถือจากประชาชนผู้ฟัง 2) บทบาทในการโน้มน้าวใจสร้างแบบความสัมพันธ์เพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมือง 3) บทบาทในการสร้าง

อุดมการณ์ ซึ่งที่ปรากฏได้แก่ อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์ปฏิรูปการบริหารจัดการ อุดมการณ์ประชานิยม และอุดมการณ์บริหารประเทศแบบนักธุรกิจรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับเห็นด้วย คล้อยตามกับแนวคิดการกระทำของรัฐบาล

ภักดิ์ อิศรจักร (2555) ศึกษาการสร้างความจริงเรื่องประชาธิปไตยผ่านวิทยุชุมชนคลื่นคนรักเชียงใหม่” 51 พบว่าสถานีวิทยุชุมชนคลื่นคนรักเชียงใหม่ ได้สร้างกรอบจินตนาการความเป็นจริงเรื่องประชาธิปไตยในเชิงสัญลักษณ์และเชิงอัตวิสัย ดังนี้ *ประการแรก* กรอบจินตนาการความเป็นจริงเชิงสัญลักษณ์ ประกอบด้วยสองแนวคิดหลักและหนึ่งแนวคิดแฝง ได้แก่ 1) ประชาธิปไตยที่แท้จริงคือประชาธิปไตยที่กินได้และประชาชนต้องเป็นใหญ่ 2) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่กษัตริย์ทรงเป็นเพียงประมุขของชาติ และ 3) การก่อแนวคิดเรื่องการปลดแอกของรัฐสยามล้านนา *ประการที่สอง* กรอบจินตนาการความเป็นจริงเชิงอัตวิสัย ประกอบด้วยสองประเด็นหลัก คือ 1) กรอบจินตนาการความจริงเรื่องประชาธิปไตยแบบมิติเดียวที่เน้นเสียงข้างมากแต่ละเลยเสียงข้างน้อย 2) กรอบจินตนาการความจริงเรื่องชุมชนจินตนาการทางการเมืองในสามเรื่องคือ ด้านความภักดีต่อพรรคการเมือง การมีอำนาจต่อรองเพื่อผลประโยชน์ และการสร้างความต่อเนื่องของความเป็นคนเสื้อแดงของกลุ่มรักเชียงใหม่” 51 ทั้งฝ่ายผู้ส่งสาร (ดีเจ) และผู้รับสาร (พลเมืองข้ามเข็ญ)

ศุภจิราต์ วาทิยาภรณ์ (2553) ศึกษาสินค้าสัญลักษณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า สินค้าเกิดขึ้นท่ามกลางการชุมนุมและนำไปสู่ตลาดสินค้าที่มีระบบการจัดการเฉพาะพิเศษที่มีเงื่อนไขทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของสังคมไทยที่มีสินค้าเข้ามาเป็นเครื่องมือในการร่วมกลุ่มทางการเมือง โดยสะท้อนผ่านสินค้าที่มีพลาณภาพทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดยมีมิติทางด้านอัตลักษณ์ สินค้าเป็นเสมือนตัวแทนของกลุ่มที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยบ่งบอกให้คนภายนอก (กลุ่ม) รับทราบ และภายในกลุ่มก็ยอมรับการให้ภาพสะท้อนของกลุ่มคนข้างนอก โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่ต่างคนต่างรับรู้ซึ่งกันและกัน โดยทางกลุ่มใช้ “สินค้า” เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ต่างๆ และใช้การแสดงตน ส่วนในเรื่องของบริบทเงื่อนไขทางสังคมต่อการให้ความหมายของสินค้าสัญลักษณ์ พบว่าบทบาท สถานภาพ สถานการณ์และความรู้สึกที่ต่างกันอาจมีการให้ความหมายและคุณค่าต่างกัน

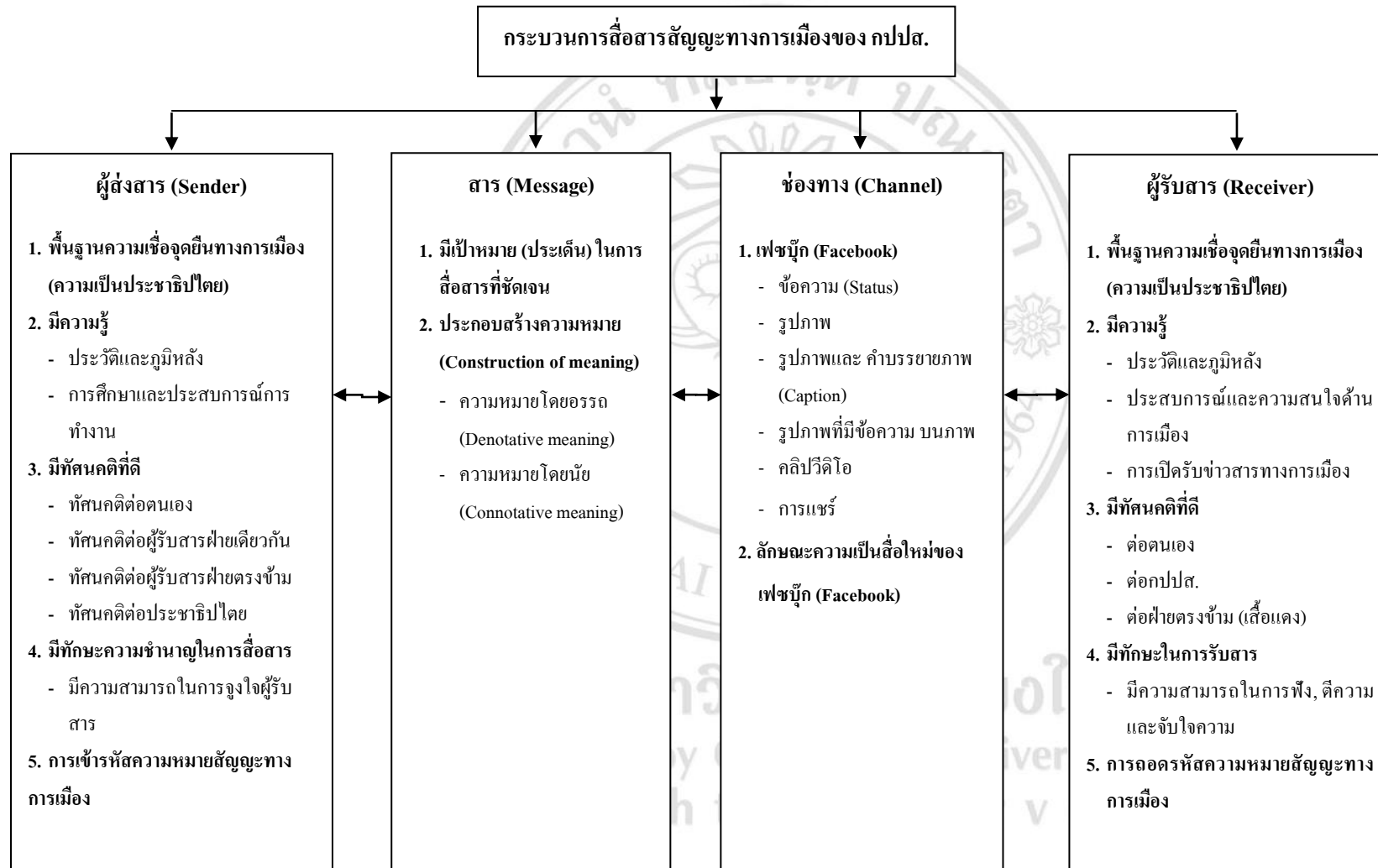
ในทางแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการเมืองนั้น งานวิจัยกลุ่มนี้พบว่าเป็นเรื่องของการต่อสู้และทำสงครามทางความคิด เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและความเป็นเจ้าแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองและการที่จะทำให้ความต้องการของผู้ส่งสารสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องมีการสร้างความหมายขึ้นมาชุดหนึ่ง หรือหลายชุด เพื่อสื่อสารอุดมการณ์สู่ผู้รับได้อย่างชัดเจน ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมด งานของผู้นี้วิจัยช่วยทำให้เกิดมุมมองในส่วนที่งานวิจัยที่กล่าวมายังไม่ได้พูดถึง และศึกษามากกว่างานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ว่า ความหมายใหม่เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและตัวสัญลักษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นตามรูปแบบของความสัมพันธ์ และที่

สำคัญยังถูกประกอบสร้างความหมายผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบของการผลิตซ้ำความหมายให้เชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นเรื่องจริง ซึ่งในทางการเมืองก็เช่นกัน ภายใต้การสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการสื่อสารที่ไม่ได้เป็นแบบทางเดียวดังเช่นที่เคยเป็นในอดีต แต่กลับเป็นการสื่อสารการเมืองแบบทั้งไปและกลับ กล่าวคือ สื่อ นักการเมือง รัฐบาลและประชาชน มีการสื่อสารแบบส่งไปและตอบกลับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความหมายที่ถูกประกอบสร้างถูกกำหนดผ่านอำนาจและจุดยืนของใคร อย่างไรก็ตาม กระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองผ่านสื่อนี้มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เงื่อนไขทางการเมือง เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อการกำหนดทิศทางของข่าวสารของสื่อในช่วงเวลานั้นได้

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมดที่สำรวจมานั้น ผู้ศึกษาวิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษากระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองของกลุ่มแกนนำ อันเป็นสิ่งที่มากกว่าภาษาและสัญลักษณ์ที่ปรากฏในกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง เนื่องจากงานวิจัยในอดีตเป็นงานวิจัยที่เป็นการวิเคราะห์สัญลักษณ์หรือการสื่อสารทางการเมืองเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถทำให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงผ่านความสัมพันธ์ในเชิงสัญญาณที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจ และผลประโยชน์อย่างมีนัยยะสำคัญอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่างานวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารสัญญาณทางการเมืองของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557 จึงเป็นการศึกษาที่ต่อยอดพัฒนาการงานวิจัยในด้านการสื่อสารทางการเมืองเพื่อก่อรูปองค์ความรู้ที่จะได้รับการสานต่อในอนาคต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดข้างต้น หลังจากที่ถูกวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด โดยใช้แนวคิดกระบวนการสื่อสาร (Political Communication) ของเดวิด เค. เบร์โล (David K. Berlo) ในตัวแบบ SMCR Model มาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการสื่อสารสัญญาทางการเมืองของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) โดยวิเคราะห์ในทุกองค์ประกอบของกรอบแนวคิด ตั้งแต่ผู้ส่งสาร (Sender) อันได้แก่ จุดยืนทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย) ประวัติและภูมิหลัง การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อผู้รับสารฝ่ายเดียวกัน ทักษะคิดต่อผู้รับสารฝ่ายตรงข้าม ทักษะคิดต่อประชาธิปไตยและความสามารถในการจูงใจผู้รับสาร ส่วนในเรื่องของสาร (Message) ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องของเนื้อหาสารว่ามีประเด็นในการสื่อสารที่ชัดเจนหรือไม่ อีกทั้งศึกษาในเรื่องของการให้ความหมายสัญญาต่างๆ ในที่ชุมนุมภายใต้แนวคิดสัญญาที่มีความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) และความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ว่าอย่างไร นอกจากนี้ผู้วิจัยก็ได้ศึกษาในเรื่องของช่องทาง (Channel) ในการสื่อสารทางการเมือง ได้แก่ การโพสต์เนื้อหาหน้าเฟซบุ๊ก (Facebook) ของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และลักษณะความเป็นสื่อใหม่ที่นำมาใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร คือ เฟซบุ๊กของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แคนนำคนสำคัญของกลุ่ม กปปส. และสุดท้ายคือการศึกษาผู้รับสาร (Receiver) โดยศึกษาว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมืองนั้น มีจุดยืนทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย) ประวัติ ภูมิหลัง ประสบการณ์และความสนใจด้านการเมือง การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อ กปปส. และทักษะคิดต่อฝ่ายตรงข้าม รวมไปถึงทักษะในการรับสาร ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการฟังตีความและจับใจความอย่างไรและสุดท้ายคือ ผู้รับสารมีการถอดรหัสความหมายสัญญาทางการเมืองที่ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ทำการเข้ารหัสไว้ว่าอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นการถอดรหัสแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ (Preferred reading) การถอดรหัสแบบที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายเสียใหม่ (Negotiated reading) และการถอดรหัสแบบที่ผู้รับสารจะตีความคัดค้านความหมายที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมา (Oppositional reading) หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภายใต้บริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มการชุมนุม จนถึงการยุติการชุมนุม